

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
1. LÉKAŘSKÁ FAKULTA
ERGOTERAPIE

**Aspekty práce s příslušníky kulturních a
etnických menšin v ergoterapii v ČR**

Zaměřeno na vietnamskou menšinu

Vedoucí práce:
Bc. Jana Matochová

Autor:
Věra Šulcová

Praha 2008

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat vedoucí své bakalářské práce, ergoterapeutce paní Bc. Janě Matochové za vedení, cenné poznámky, odborné připomínky, podněty a náměty.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji tímto, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem v seznamu literatury veškerou použitou literaturu a další zdroje. Souhlasím také s použitím mé práce ke studijním účelům.

V Praze dne:

Podpis studenta

ABSTRAKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno: Věra Šulcová

Obor: Ergoterapie, rok imatrikulace: 2005

Vedoucí práce: Bc. Jana Matochová

Oponent: Prof. MUDr. Jan Pfeiffer, DrSc.

Počet stran: 70

Název bakalářské práce:

Aspekty práce s příslušníky kulturních a etnických menšin v ergoterapii v ČR

Zaměřeno na vietnamskou menšinu

Abstrakt bakalářské práce:

Tato bakalářská práce má název *Aspekty práce s příslušníky kulturních a etnických menšin v ergoterapii v České republice*. Podtitul upřesňuje, že je zaměřena na vietnamskou menšinu. Práce se tedy týká vietnamské menšiny žijící v České republice. Jedním z důvodů výběru tématu bylo, že asijská kultura se hodně liší od kultury české. Což znamená, že při práci ergoterapeuta s vietnamským klientem, může dojít k jistým nedorozuměním, například v oblasti komunikace. Důvodem bylo také to, že vietnamská menšina patří v roce 2008 k třetí nejpočetnější národnosti, žijící v České republice.

První kapitoly teoretické části se věnují stručnému popisu Vietnamu a vietnamské historii. Vysvětlují některé důležité pojmy, které se týkají vietnamské menšiny. Popisují, jak a proč se Vietnamci dostali do České republiky. Další kapitoly se zaměřují na oblasti, které jsou pro ergoterapeuta důležité při práci s klientem. Tyto oblasti jsou popsány ve vztahu k odlišnostem a zvyklostem vietnamské menšiny. Mezi tyto oblasti patří aktivity běžného denního života, práce, vzdělání, volný čas, kulturní hodnoty, náboženství, postoj k nemoci a ke zdraví, komunikace.

Praktická část obsahuje metodologii a výsledky dotazníkového šetření. Dotazníkovým šetřením bylo zjišťováno, zda se ergoterapeuté v České republice setkali při své profesi s vietnamskými klienty a jaké jsou jejich zkušenosti.

Klíčová slova:

Vietnam

vietnamská menšina

kultura

specifika

zvyky

Summary:

This bachelor thesis is called the Aspects of Therapeutic work with members of culture and ethnic minorities in Occupational Therapy in the Czech Republic. The subtitle specifies, that the thesis relates the Vietnam minority living in the Czech Republic. One of the reasons for this choice was that the Asian culture is very different from the Czech culture. That means in Occupational therapists work with Vietnam clients can come to misunderstandings for example in the area of communication. The next reason was that the Vietnam minority is the third of most numerous nationalities, living in the Czech Republic in 2008.

The initial chapters in the theoretic part attend to a brief description of the Vietnam and the Vietnam history. It shows up some important notions, that refer to the Vietnam minority. It describes also how and why the Vietnamese come to the Czech Republic. The other chapters target the areas, which are important for Occupational therapists work with clients. These areas are described in relation to differences and habits of the Vietnam minority. Among these areas belong the activities of routine day, work, education, free time, culture value, religion, attitude towards disease and health, communication.

The practical chapter contains methodology and results of the questionnaire research. The questionnaire research asks if the Occupational therapists meet Vietnam clients in their profession and are their experiences.

Key words:

Vietnam

vietnamese minority

culture

specifics

habit

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. TEORETICKÁ ČÁST.....	11
2.1. Vymezení základních pojmů vztahujících se k zvolenému tématu.....	11
2.1.1. Kultura.....	11
2.1.2. Národnost.....	12
2.1.3. Národnostní menšina.....	12
2.1.4. Etnická skupina.....	13
2.2. Základní údaje o Vietnamu a jeho stručná historie.....	14
2.3. Náboženské směry, ke kterým se Vietnamci hlásí....	16
2.3.1. Budhismus.....	16
2.3.2. Konfuciánství.....	16
2.3.3. Taoismus.....	16
2.3.4. Křesťanství.....	17
2.4. Proč a kdy Vietnamci přišli do České republiky.....	18
2.4.1. Konec padesátých let dvacátého století.....	18
2.4.2. Šedesátá a sedmdesátá léta.....	18
2.4.3. Osmdesátá léta.....	19
2.4.4. Devadesátá léta.....	19
2.5. Vietnamská komunita v České republice	20
2.5.1. Charakteristika vietnamské komunity.....	20
2.5.2. Integrace vietnamské komunity.....	21
2.5.3. Faktory oddalující integraci.....	21
2.5.4. Jak zde žijí vietnamské děti.....	22
2.6. Rozdíly v neverbální a verbální komunikaci.....	23
2.6.1. Verbální komunikace.....	23
2.6.2. Doporučení jak komunikovat s cizincem.....	24
2.6.3. Rozdíly v neverbální komunikaci.....	26
2.6.4. Tlumočení.....	28
2.6.5. Doporučení jak komunikovat s cizincem přes tlumočníka.....	28
2.6.6. Náhradní a doplňkové způsoby komunikace.....	29

2.7. Kulturní hodnoty, které Vietnamci uznávají.....	30
2.7.1. Rodina.....	30
2.7.1.1. Pravidlo autority v rodině.....	30
2.7.1.2. Povinnosti v rámci rolí v rodině.....	31
2.7.1.3. Kult předků.....	32
2.7.1.4. Jak rodiny bydlí.....	32
2.7.2. Vzdělání.....	32
2.8. Produktivita vietnamské menšiny v České republice	34
2.8.1. Vzdělání.....	34
2.8.2. Práce	35
2.8.3. Práce dětí pro rodinu.....	35
2.9. Trávení volného času.....	36
2.10. Vietnamské zvyklosti týkající se stravování a stolování.....	37
2.10.1. Jí se hůlkami.....	38
2.10.2. Jak se stoluje.....	38
2.10.3. Odlišné společenské zvyky při stolování.....	39
2.10.4. Strava, kterou nemusejí tolerovat.....	39
2.10.5. Jak se manipuluje s hůlkami.....	39
2.11. Zdraví a nemoc z hlediska vietnamské specifiky	42
2.11.1. Jak vnímají zdraví a nemoc Vietnamci ve své společnosti.....	42
2.11.2. Odlišné způsoby vyjádření některých příznaků onemocnění Vietnamci.....	42
2.11.3. Vietnamská specifika v době hospitalizace.....	43
2.11.4. Psychické zdraví.....	43
3. PRAKTICKÁ ČÁST.....	45
3.1. Metodologie práce.....	45
3.2. Výsledky dotazníkového šetření.....	47
4. Diskuze.....	53
5. Závěr... ..	55
6. Seznam použité literatury.....	56
7. Přílohy.....	58
Č.1 - Okruhy otázek, které by mohly usnadnit vstupní rozhovor.....	58
Č.2 - Adaptační možnosti úpravy hůlek.....	60
Č.3 - Dotazník.....	68

1. ÚVOD

Pro ergoterapeuta je důležité znát klientovu kulturu, aby mohl dobře a efektivně odvádět svou práci. V prvním ročníku ergoterapie na 1.lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze (dále 1.LF UK) jsme v tématech výuky pro předmět teorie v ergoterapii, probírali dva používané ergoterapeutické modely. Model lidského zaměstnání dle Kielhofera a Kanadský model lidského zaměstnávání, v nichž je kultura označena jako důležitá složka prostředí, která nás ovlivňuje. Ve studijních osnovách, které jsme měli, se dále přímo na problematiku práce s příslušníky jiné kultury nevztahoval žádný předmět. Přesto by byl pro studenty přínosem. I práce s klientem stejné kultury může být náročná, co teprve, setká-li se ergoterapeut s klientem pro něj úplně odlišné kultury či s odlišným jazykem, hodnotami, zvyky, tradicemi nebo náboženstvím. Proto by bylo velmi užitečné zpracovat téma, které by tuto práci ergoterapeutovi usnadnilo.

Tato práce se zaměřuje pouze na jednu etnickou menšinu. A to na vietnamskou, protože její kultura se hodně liší od kultury české. Důvodem je také to, že na území České republiky v současné době žije velký počet osob, patřící k této národnosti.

Český statistický úřad udává, že na území České republiky žije ke dni 31.5.2008 410 094 cizinců, mezi něž patří především Ukrajinci (126 613 osob) Slováci (71 591 osob) a Vietnamci (55 991) z toho 165 165 osob, žijících s trvalým pobytem v ČR. Pokud se podíváme na starší údaje týkající se vietnamské menšiny, všimneme si stoupající tendence. Když dále nahlédneme na údaje, které se týkají čerpání zdravotní péče ze strany cizinců, zjistíme následující informace. Na území České republiky bylo v roce 2006 ošetřeno 69 210 cizinců, z toho konkrétně nejčastěji příslušníci Slovenské republiky, Ukrajiny, Vietnamu, Německa a států bývalého Sovětského svazu. Budeme-li se dále věnovat zdravotnímu tématu, zjistíme, že v roce 2004 bylo v České republice zdravotně pojištěno jen 7% Vietnamců, jak uvádí Winter (2008). Dále však píše, že Všeobecná zdravotní pojišťovna k roku 2008 udává, že je zdravotně pojištěno již 71% Vietnamců.

Etický kodex ergoterapeutů se k tomuto tématu vyjadřuje takto: „*Všem věnuje (ergoterapeut) stejnou pozornost a potřebnou péči, bez ohledu na odlišnou rasu, etnickou příslušnost, náboženské vyznání, pohlaví, věk, handicap, sociální a finanční situaci.*“ (Česká asociace ergoterapeutů, 2008)

Z toho vyplývá, že je důležité znát kulturní specifika, aby ona zmíněná péče a pozornost byly opravdu stejné.

Kanadská asociace ergoterapeutů se problematikou kulturních odlišností zajímá a podporuje iniciativu tento problém v rámci ergoterapeutické profese dále zkoumat. V ergoterapii je stále důležitější znalost těchto kulturních odlišností rozšiřujících se etnických skupin. Tento názor sdílí společně s dalšími čtyřmi organizacemi mezi než patří například the Association of Canadian Occupational Therapy University Programs. Společně chtějí podpořit vzdělání ergoterapeutů a studentů ergoterapie v této oblasti. (Association of Canadian Occupational Therapy, 2007)

V ergoterapii se kulturní složkou zabývají dva výše zmíněné modely a to Model of Human Occupation (dále MOHO) a Occupational Performance Model (dále CMOP).

„*MOHO shromažďuje informace o klientovi ohledně jeho zvyků, rolí, zájmů a motivace, zakořeněných ve společenském a kulturním prostředí.*“ (Chiang in Táborská, 2005, str.21)

CMOP model bere v potaz důležité složky, vztahující se k pracovnímu výkonu (fyzické, duševní, sociokulturní a duchovní), životnímu prostředí (fyzické, společenské, kulturní), zdůrazňuje spojení mezi záměrnou aktivitou a zdravím. (Hagedorn, 1997, str.124)

Při zhotovování této práce, byly brány v potaz, tyto zmíněné složky, jak z modelu MOHO, tak z modelu CMOP.

- Cílem bakalářské práce je zjistit informace o vietnamské menšině v ČR pro účely ergoterapie.

Tato bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. První kapitoly teoretické části se věnují stručnému popisu vietnamské historie, vysvětlují, jak a proč se Vietnamci dostali do České republiky. Další kapitoly se zaměřují na jednotlivé

oblasti, které jsou pro ergoterapeuta důležité při práci s klientem. Tyto oblasti jsou popsány ve vztahu k odlišnostem a zvyklostem vietnamské menšiny. Mezi tyto oblasti patří aktivity běžného denního života, práce, vzdělání, volný čas, kulturní hodnoty, postoj k nemoci a ke zdraví. Dále jsou popsány odlišnosti v oblasti komunikace.

Praktická část obsahuje metodologii a výsledky dotazníkového šetření. Tím bylo zjišťováno, zda se ergoterapeuté v České republice setkali při své profesi s vietnamskými klienty a jaké jsou jejich zkušenosti. Dále kapitolu, která obsahuje okruhy otázek, které by mohly ergoterapeutovi pomoci při vstupním rozhovoru. A také kapitolu, která se věnuje kompenzaci a úpravě hůlek.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ VZTAHUJÍCÍCH SE K ZVOLENÉMU TÉMATU

Tato kapitola je určena pro vysvětlení pojmů, které se v této práci objevují. Dále pak k ujasnění některých faktů týkajících se vietnamské komunity žijící na území České republiky (dále ČR). K těmto pojmům patří kultura, národnost, národnostní menšina a etnická skupina.

2.1.1. Kultura

Kulturu lze definovat mnoha způsoby a z pohledu různých oborů, jako je například sociologie, antropologie nebo filozofie a dalších. Kulturu pro obor ergoterapie lze taktéž definovat různým způsobem. Jsou zde proto uvedeny alespoň dvě a to definice dle Kielhofnera a od Christiansena a Bauma.

Dle Kielhofnera je kultura *„přesvědčení, dojmy, hodnoty a normy, zvyky a chování, které jsou sdíleny skupinou či společností a které se přenášejí z generace na generaci, jak formálním tak neformálním způsobem.“* (Kielhofnera in Táborská, 2005, str.7)

Christiansen a Baum kulturu definují *„jako mínění, zvyky a chování, které se přenášejí z jedné generace na druhou.“* (Christiansen a Baum in Táborská, 2005, str.7)

Autoři shodně uvádějí, že se kultura předává z jedné generace na druhou. Kultura se ale průběžně mění podle vlivu okolí, jako jsou například media, politika a mění se struktura obyvatelstva. (Chiang in Táborská, 2005, str.7)

Lze tedy přepokládat, že i generace Vietnamců žijících v ČR, se určitým způsobem mění. Vietnamské děti, které v ČR vyrůstají, přebírají kulturu jak vietnamskou od svých rodičů, tak českou od svým českých kamarádů a ze školy.

2.1.2. Národnost

Ivanová (2005, str.23) uvádí, že národnost je chápána dvěma způsoby. Ve smyslu etnickém a ve smyslu politickém. V prvním případě se jedná o „*soubor osob obvykle se společným jazykem, společnou historií, tradicí a zvyky, společným územím a národním hospodářstvím.*“ Ve druhém případě jde o „*soubor občanů určitého státu, tedy o soubor osob se státní příslušností tohoto státu.*“

2.1.3. Národnostní menšina

V podtitulu této bakalářské práce se objevuje spojení vietnamská menšina. Ke dni 24.3. 2008 však Vietnamci žijící na území ČR za národnostní menšinu stále uznáni nebyli. I přesto, že zde žijí od roku 1950 a snaží se o to, aby za národnostní menšinu byli prohlášeni. V mnoha literárních a internetových odkazech se toto spojení objevuje. Je použito i v této práci, protože lze předpokládat, že dříve či později se Vietnamci národnostní menšinou stanou.

V ČR se pojem národnostní menšina vztahuje ke společenství lidí, kteří splňují následující body:

- „*Trvale žijí na území ČR a jsou jejími občany.*
- *Sdílejí etnické, kulturní a jazykové znaky odlišné od většiny obyvatel státu.*
- *Projevují společné přání být považováni za národnostní menšinu v zájmu uchování a rozvíjení identity, kulturních tradic a mateřského jazyka.*
- *Mají dlouhodobý, pevný a trvalý vztah ke společenství, žijícímu na území ČR.*“
(Sulitka, 1998, str.55)

Patřit k národnostní menšině, přináší jejím příslušníkům určitá práva a z nich plynoucí výhody.

K právům příslušníků národnostních menšin v ČR patří:

- „*Svobodná vůle příslušnosti k národnostní menšině.*
- *Právo na sdružování národnostní menšiny.*
- *Právo na účast a řešení záležitostí týkající se národnostní menšiny.*
- *Právo na užívání jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny.*

- *Právo na vícejazyčné názvy a označení (obcí, ulic, veřejných prostranství, označení budov orgánů veřejné správy a volebních místností také v jazyce národnostní menšiny.)*
- *Právo na užívání jazyka národnostní menšiny v úředním jazyku a před soudy.*
- *Právo na užívání jazyka národnostní menšiny ve věcech volebních.*
- *Právo na vzdělání v jazyce národnostní menšiny.*
- *Právo na rozvoj kultury příslušníků národnostní menšiny.*
- *Právo na rozšiřování a přijímání informací v jazyce národnostní menšiny.“*
(O právech příslušníků národnostních menšin, 2001)

K mezinárodním právům národnostních menšin patří:

- *„Právo na ochranu před násilnou diskriminací.*
- *Právo na ochranu před nenásilnou diskriminací.*
- *Právo na seberealizaci a rozvoj vlastní etnické, národnostní či kulturní identity.*
- *Právo na plnou integraci do společnosti.“* (Šišková, 2001, str.33)

2.1.4. Etnická skupina

Čím tedy vietnamští obyvatelé žijící v ČR jsou, když ne národnostní menšinou? Jsou etnickou skupinou. Používá se také výraz národnostní skupina.

Ivanová (2005, str.19) uvádí v souvislosti s termínem etnická skupina, že se jedná o společenství lidí, kteří šíří jedinečnost své kultury z generace na generaci. Jde o historicky vzniklou sociální skupinu, která má společné a specifické určité etnické rysy. Jako je společný jazyk, kultura, náboženství, barva pleti, národní nebo geografický původ předků.

2.2. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O VIETNAMU A JEHO STRUČNÁ HISTORIE

Pro lepší seznámení s Vietnamem, je v této kapitole uveden krátký přehled historie této země a základní údaje o jejím umístění, rozloze a počtu obyvatel.

Vietnam je země ležící v Jihovýchodní Asii u Jihočínského moře. Hlavním městem je Hanoj. Mezi sousedící státy patří Čína, Laos a Kambodža. Vietnam má rozlohu přes 300 tisíc km². Je třináctou nejlidnatější zemí světa, má přes 80 miliónu obyvatel. (Ivanová, 2005, str.194), (Státy podle počtu obyvatel, 2006)

Dále jsou uvedena nejdůležitější data a s nimi spjaté události z historie Vietnamu. Jednotlivé události jsou periodicky seřazeny.

- Od roku 2879 př. n. l. – do roku 1945 n.l. vládlo ve Vietnamu mnoho dynastií.
- V roce 111 př. n. l. – bylo toto období přerušeno tisíciletou čínskou nadvládou.
- Ve 2.stol. n.l. – se do Vietnamu dostal buddhismus. V tomto období se Vietnam seznámil i s konfucianstvím a taoismem.
- Následují počátky budování feudálního centralizovaného státu. V této době se státní ideologií stal buddhismus.
- S následným vybudováním feudálního centralizovaného státu dochází ke změně státní ideologie na konfucianství.
- V 13.stol. musí Vietnam čelit vpádům Mongolů.
- Od 15.stol. se dostává na území Vietnamu řada evropských misionářů. Mezi nimi jsou Portugalci, Španělé, Holanďané, Angličané a Francouzi. Do Vietnamu s sebou přinášejí evropskou kulturu a křesťanství. Vietnam se stal díky své poloze křižovatkou různorodých kultur, což mělo vliv na vývoj státu a jeho společnosti.
- Polovina 19.stol. – ve Vietnamu a v oblasti celé Indočíny se usazují Francouzi, kteří zde nakonec vytvořili svoji kolonii. Národní dynastie, která zde vládne nemá žádnou moc.
- 1941 - Japonská vojska obsazují Indočínu.

- 1945 – v tomto roce byla ukončena 2. světová válka v Indočíně a byla vyhlášena Vietnamská demokratická republika.
 - Od roku 1946 do roku 1954 – vede Vietnam válku proti francouzským kolonizátorům.
 - V roce 1954 dochází k rozdělení Vietnamu na severní - Vietnamskou demokratickou republiku a na jižní – Vietnamskou republiku.
 - Od roku 1963 a celých deset let trvá americká válka ve Vietnamu.
 - 1976 - v tomto roce dochází ke vzniku Vietnamské socialistické republiky. Zároveň se stává členem Rady vzájemné hospodářské pomoci.
 - 1995 se stal Vietnam členem sdružení ASEANu. (Sdružení národů jihovýchodní Asie)
- (Müllerová, 1998, str.81 - 83)

2.3. NÁBOŽENSKÉ SMĚRY, KE KTERÝM SE VIETNAMCI HLÁSÍ

Náboženství ovlivňuje naše hodnoty, chování a způsob života. Vasilijev (199, str.137) uvádí, že Vietnam nejvíce a nejlouběji ovlivnilo konfuciánství, buddhismus a taoismus. Ivanová (2005, str.194) dále dodává, že kromě výše zmíněných náboženských směrů, ve Vietnamu existuje i křesťanství. V předešlé kapitole jsou uvedeny mezníky, kdy a které náboženství se do Vietnamu dostalo. Níže jsou krátce popsány základní principy těchto čtyř náboženství.

2.3.1. Buddhismus

K buddhismu se hlásí nejvíce vietnamských obyvatel až 60%. (Ivanová, 2005, str.194). Keene (2003, str.67,75) popisuje, že buddhisté věří v reinkarnaci na různých úrovních existence. Věřící také, že se z tohoto koloběhu mohou vymanit a dosáhnout tak nirvány. Aby dosáhli nirvány, musí během života dodržovat určité předpisy. Mezi ně například patří správné chování, nenásilí, úcta ke všem živým tvorům, říkání pravdy, vyhýbání se špatným myšlenkám, meditování.

2.3.2. Konfuciánství

Ke konfuciánství se hlásí 13% obyvatel Vietnamu. (Ivanová, 2005, str.194) Konfuciánství je spíše než-li náboženství filozofický směr a způsob života, který k němu patří. Keene (2003, str.170) uvádí, že konfuciánství klade velký důraz na spokojenost rodiny, která je základem harmonie světa. Rodiče by měli učit své děti cnostem a povinnostem. Děti by měly mít v úctě své rodiče, poslouchat je a uznávat jejich autoritu. Tato úcta vůči rodičům pokračuje i po jejich smrti. (viz. 2.7.1.3. Kult předků) Věřící v rovnováhu sil jin a jang.

2.3.3. Taoismus

Ivanová (2005, str.194) uvádí, že k taoistické víře se hlásí 12% vietnamských obyvatel. Keene (2003, str.172) vysvětluje, že název tohoto náboženství je odvozeno od slova tao, což znamená duchovní cestu a existenci všeho na světě. Taoismus také

uznává síly jin a jang. Taoisté věří v čchi, což je dech života. Je ve všem a v každém z nás. Proto používají různá dechová cvičení a jógu.

2.3.4. Křesťanství

Křesťanství uznává 4% vietnamských obyvatel, jak uvádí Ivanová (2005, str.194). Jde o největší náboženství na světě. Základem křesťanství je víra ve smrt a vzkříšení Ježíše Krista. (Keene, 2003, str.87, 93)

2.4. PROČ A KDY VIETNAMCI PŘIŠLI DO ČESKÉ REPUBLIKY

Tato kapitola je určena pro vysvětlení, proč a kdy do ČR Vietnamci začali přijíždět. Pro lepší orientaci je rozdělena podle časového ohraničení do jednotlivých podkapitol.

2.4.1. Konec padesátých let dvacátého století

První Vietnamci do Československé republiky (dále ČSR) začali přijíždět v padesátých letech dvacátého století, kdy ČSR jako jedna ze čtyř států navázala s Vietnamskou demokratickou republikou (dále VDR) diplomatické styky.

V roce 1956 byla mezi Československem a VDR podepsána Dohoda o hospodářské a vědeckotechnické spolupráci. Na jejím základě k nám začali přijíždět vietnamští praktikanti, učňové a pracující, kteří se zde začali vzdělávat v oblastech strojírenství a lehkého průmyslu (např. textilního, potravinářského a obuvnického). Dále přijížděli studenti odborných průmyslových a vysokých škol převážně ekonomického a technického zaměření.

Důvodem byla také nedávná válka odporu proti francouzským kolonizátorům, která zapříčinila hospodářskou, vzdělávací a zdravotní krizi. Protože Vietnamci kladou velký důraz na vzdělání, využili této možnosti a začali své studenty posílat do zahraničí. V rámci mezinárodní pomoci přijíždějí i sirotci, kteří zde mají získat vzdělání. Další sirotci přijíždějí v roce 1966, po vypuknutí americké války ve Vietnamu. (Müllerová, 1998, str.83), (Kocourek 1998, str.103,104)

2.4.2. Šedesátá a sedmdesátá léta

V roce 1976 dochází ke vzniku Vietnamské socialistické republiky (dále VSR), která se zároveň stala i členem Rady vzájemné hospodářské pomoci, kam nyní patří také Československá socialistická republika (dále ČSSR) a na jejím základě k nám začali přijíždět vietnamští dělníci, učni a praktikanti. Vlády socialistických zemí se tak snažily vyřešit problém nezaměstnanosti ve Vietnamu. (Müllerová, 1998, str.83)

Na základě několika v této době podepsaných dohod, přijíždějí do ČSSR další vietnamští studenti a pracovníci. (Kocourek, 1998, str.104)

2.4.3. Osmdesátá léta

V roce 1980 je na území ČSR asi 30 tisíc příslušníků vietnamské národnosti. V roce 1989 po politickém přelomu přerušila ČR s VSR, téměř všechny mezistátní vztahy. Ve stejném roce začal směřovat do postkomunistických zemí střední Evropy silný proud asijských běženců. Díky mezerám v českém zákonodárství, bylo snadné získat pracovní povolení a povolení k pobytu. (Kocourek, 1998, str.104), (Jirasová, 2006, str.320)

2.4.4. Devadesátá léta

V těchto letech do ČR přijíždějí Vietnamci převážně z ekonomických důvodů. Přicházejí s nimi také jejich děti a příbuzní. Ve Vietnamu panuje populační krize, která je spojená s velkou nezaměstnaností. Vietnamci ilegálně přicházejí taktéž z Německa, protože se nechtějí vrátit zpět do VSR, s kterou Německo ukončilo dohodu o dočasném zaměstnávání jejích občanů. (Kocourek, 1998, str.104), (Müllerová, 1998, str.85)

2.5. VIETNAMSKÁ KOMUNITA V ČESKÉ REPUBLICE

Pro lepší seznámení s vietnamskou komunitou, jsou v této kapitole popsány některé základní údaje o jejím rozmístění na území ČR. O věkovém rozhraní a charakteristických rysech komunity. Také to, zda se během let, které zde vietnamská komunita žije, integrovala do české společnosti a faktory, které jí v tom mohou bránit. Dále pak o nastupující nové generaci vietnamských dětí a o jejich životě v ČR.

- Vietnamci se v ČR usidlují v největších městech, jako je Praha, Brno, Plzeň a v pohraničních oblastech v okolí Ostravy a Chebu. (Kocourek, 2005)
- Dle statistických údajů žijí v ČR Vietnamci v produktivním věku od 20 do 50 let. Vzestupný je nárůst počtu dětí do 10 let. (tamtéž)
- V ČR v roce 2008 žije více vietnamských mužů nežli žen. (Winter, 2008)
- Od doby, kdy do ČR začali Vietnamci přijíždět, vznikla řada smíšených manželství. (Müllerová, 1998, str.85)

2.5.1. Charakteristika vietnamské komunity

- *„Z hlediska kulturních tradic jsou Vietnamci zaměřeni na poznání jedince a jednání z hlediska jedince, osobního kontaktu, empatie a citového vnímání.“* (Kocourek, 2005)
- I když Vietnamci svou kulturu charakterizují, jako *„kontaktní, kulturu ženského principu a mezilidských vztahů ve společnosti“*. (tamtéž)
- Kocourek (2005) i Šišková (2001, str.103) se shodují na tom, že vietnamská komunita v ČR je charakteristická svou uzavřeností, samostatností a izolovaností. Tuto uzavřenost pociťují i sami Vietnamci.
- Cítí silný vztah ke své vlasti, ke svým krajanům, lidovému charakteru, své rodině a jejímu soukromí. (Kocourek, 2005)
- Rodiče své děti vedou k tomu, aby znaly tradice a hodnoty své vlasti, aby jí měly ve vážnosti a zůstaly jí věrné. (Šišková, 2001, str.103)

2.5.2. Integrace vietnamské komunity

Winter (2008) uvádí, že začíná postupná spolupráce mezi českou majoritou a vietnamskou minoritou, která se snaží překonávat vzájemné interkulturní překážky. Dále uvádí, že existuje řada vietnamských organizací, které zabezpečují život Vietnamců. Poskytují například poradenské služby. Vydávají učebnice českého a vietnamského jazyka, časopisy, kde jsou zveřejňovány slovníky a gramatika. Provozují vlastní mateřské školky. Tyto organizace dříve vytvářely podmínky spíše pro uzavřenost komunity, nyní je tomu naopak, snaží se o její integraci. Jednou z těchto organizací je Česko-vietnamská společnost, mezi další organizace patří například Svaz vietnamských podnikatelů, Občanské sdružení vietnamsky hovořících občanů ČR, Svaz vietnamských studentů v ČR a Svaz vietnamských žen.

Kocourek (2005) se k problému integrace vyjadřuje takto: *„I přesto, že vietnamská komunita má silný potenciál k integraci, u příchozího migranta začíná být patrný až po třech, pěti i více letech pobytu v ČR.“*

2.5.3. Faktory oddalující integraci

Kocourek (2005) ve své práci dále popisuje, některé faktory bránící integraci Vietnamců žijících v ČR. Mezi tyto faktory patří:

- Ze strany ČR jde o byrokratické překážky v podnikání a administrativní překážky v zaměstnávání.
- Ze strany Vietnamců jde o jejich velmi slabé všeobecné povědomí o kultuře ČR.
- Příslušníkům této menšiny dělá také problémy, vyrovnat se s pocitem kulturního odcizení a ztráty tradičních rodinných vazeb, vztahů a tradic. Občas jde i o nepřátelské projevy chování ze strany české majoritní populace.
- Vietnamci do ČR přicházejí s vidinou rychlého zbohatnutí a následného návratu do Vietnamu. Tato vidina se však často nevyplní a dochází k následnému zklamání.
- Často se musí potýkat s finančními problémy. I přesto zde zůstávají. Důvodem je obava, že by ve své vlasti nenašli práci.
- Jsou často pracovníčně velmi vytíženi a na volnočasové aktivity nemají příliš času.

2.5.4. Jak v ČR žijí vietnamské děti

Jirasová (2006, str.332, 339) ve své práci uvádí, že vietnamské děti zde žijí mezi dvěma světy. Mezi českým, který je prezentován školou a českými vrstevníky a vietnamským, prezentovaným rodinou a vietnamskými přáteli. Často mají dvě jména, vietnamské, které používají doma a české, které používají ve škole. Účelem je jeho snazší výslovnost a symbolická sounáležitost s českým prostředím.

Rodiče se přirozeně snaží, aby se jejich děti zapojily do české společnosti, ale zároveň chtějí, aby si zachovaly své vietnamství. Stává se, že se děti za něj stydí. Toto rodiče často bolestně nesou. Tyto děti se pohybují mezi dvěma kulturami a hrozí jim tak ztráta vlastní identity. „*Této nové generaci vietnamských dětí se také říká banánové děti, na povrchu jsou žluté, ale uvnitř bílé.*“ (tamtéž) Zůstává tedy otázkou, jaká vlastně bude další generace Vietnamců žijících v ČR.

2.6. ROZDÍLY V NEVERBÁLNÍ A VERBÁLNÍ KOMUNIKACI

Komunikace mezi klientem a terapeutem je velice důležitá. Díky ní zjišťujeme důležité anamnestické údaje o klientovi. Sdělujeme mu potřebné informace vztahující se k jeho léčbě. Pokud komunikujeme s cizincem, můžou nastat v této oblasti, díky jazykové bariéře, určité problémy nebo jistá nedorozumění.

Mastiláková (2003, str.90) uvádí, že v dnešním multikulturním světě je velice důležité, pochopit klientovy verbální a neverbální projevy, zvláště pokud neovládáme jazyk, kterým klient hovoří.

2.6.1. Verbální komunikace

Úředním jazykem ve Vietnamu je vietnamština. Někteří Vietnamci umí mluvit čínsky nebo francouzsky. Důvodem je, že Vietnam byl po dlouhá léta pod čínskou nadvládou a později se stal francouzskou kolonií. (Müllerová, 1998, str.83)

Pozitivní informací je, že vietnamští dělníci před odcestováním do ČR, absolvují kurz češtiny. Dalším pozitivem je, že vietnamské organizace zřizují školící zařízení, kde se Vietnamci doučují český jazyk, jak uvádí Winter (2008).

Jirasová popisuje, že (2006, str.328) nejčastějším komunikačním jazykem ve vietnamské rodině je vietnamština. I přesto řada dětí moc dobře vietnamsky neumí. Je to tím, že rodiče jsou příliš zaměstnáni a nemají tolik času s dětmi trávit volný čas. Rodiče se proto snaží své děti o prázdninách posílat do Vietnamu, aby se naučily lépe vietnamsky, poznaly své příbuzné a svou zemi. Stává se, že některé děti pokud se naučí mluvit česky, vietnamsky už mluvit vůbec nechtějí. Většina dětí ale zná alespoň základy vietnamské komunikace. Sourozenci, kteří mají přibližně stejnou znalost českého jazyka, mezi sebou převážně mluví česky. Děti kolem patnácti let a starší, které neprošly českým školským systémem a neměly příležitost se učit českému jazyku, mají nízkou znalost českého jazyka. Není výjimkou, když se potkají dvě vietnamské rodiny, že rodiče mezi sebou hovoří vietnamsky a děti česky.

Pozdrav

Vietnamským zvykem je, že jako první se zdraví muž nikoli žena. Toto platí i při oslovování větší skupiny osob. Řečník doslovně řekne: „*Milí pánové, milé dámy!*“ (Müllerová, 1998, str.86)

Ptáme se na zdraví rodiny

Svůj zájem o vietnamského klienta můžeme dát najevo tak, že se po pozdravu začneme ptát na zdraví jeho rodiny.

Sulitka uvádí, že (1998, str.86) ve Vietnamu je dobrým zvykem, když si obě hovořící strany navzájem sdělují informace o zdravotním stavu rodinných příslušníků. Některé informace se nám mohou zdát příliš důvěrné a osobní. Takto ale projevují svůj zájem o vás a vaši rodinu, které si Vietnamci velmi cenní. Chtějí vám tak nabídnout případnou pomoc.

Jak můžete „ztratit tvář“

Kocourek (2001, str.101) uvádí, že ve Vietnamu není vhodné dávat veřejně najevo druhému, že udělal chybu. Chybující by neměl být před ostatními zostuzen. Neměl by být přinucen takzvaně „ztratit tvář“. Dále dodává, že tvář může ztratit i ten, kdo hrubě a přímo veřejně někomu něco vytýká. Vysvětluje to tím, že je to považováno za neslušnost ne za upřímnost. Pokud je třeba poukazovat na chybu druhého, řeší se situace nepřímou cestou s výše postaveným (s jeho nadřízeným, s rodiči apod.).

2.5.2. Doporučení jak komunikovat s cizinci:

Při práci s klientem, který je cizinec, bychom si měli uvědomit a dodržovat řadu obecně platných doporučení. Mezi tato doporučení patří, následující níže uvedené body.

- Počítejte s jazykovými a kulturními bariérami a tedy i s tím, že při komunikaci budete potřebovat více času.
- Uvažujte o možných předsudcích z vaší a klientovy strany.
- Zjistěte, nakolik je s klientem možné hovořit v českém jazyce, případně jaký jiný cizí jazyk ovládá (angličtina, němčina...).
- Používejte slovník, pokud nemáte k dispozici tlumočnicka.

- Pokuste se navodit klidnou atmosféru, stresující prostředí může zhoršit vyjadřování klienta v cizím jazyce.
- Je možné klientovi poskytnout tužku a papír a nechat ho vyjádřit se kresbou.
(Kutnohorská, 2005, str.78,79)
- Mluvte jasně, zřetelně a pomalu.
- Používejte krátké věty, vyhýbejte se složitým souvětím.
- Komunikaci je možné podpořit gesty, obrázky nebo piktogramy.
- Ptejte se, zda vám klient rozuměl, pokud ne, opakujte větu jinými slovy.
- Pokud jste nerozuměli, co vám chtěl klient říci, požádejte ho, aby větu zopakoval nebo ji zkusil vyjádřit jinými slovy.
- Všimněte si slov, kterým klient rozumí a ty používejte.
- Ponechte klientovi dostatek času na vyjádření a porozumění.
- Aktivně se ujišťujte, zda vám klient rozumí.
- Nepoužívejte odborné medicínské výrazy.
- Názvy měsíců mohou být i pro cizince rozumějící česky složité, proto při domlouvání další kontroly je dobré používat číslice (například na kontrolu přijďte 12. března – chybně, na kontrolu přijďte 12.3. – správně).
- Sledujte neverbální projevy úzkosti, strachu, bolesti, protože mohou být kulturně zkreslené.
- Naučte se alespoň základní pozdrav v rodném jazyce klienta, projevujete tak zájem o něj. (Müllerová (1998, str.86) uvádí, že chce-li Vietnamec projeviti svoji úctu při pozdravu, podá dotyčnému pravou ruku a na okamžik ji ještě stiskne levou rukou.)
- Nezapomínejte, že velkou část komunikace zastupuje neverbální složka, hlavní oblastí komunikace je náš obličej, oči a ústa.
- Při oslovování klienta se nebojte používat jeho příjmení.
(Mastiliaková, 2003, str.90)

2.6.3. Rozdíly v neverbální komunikaci

K úvodu této podkapitoly je dobré říci, že neverbální složka řeči je ovlivňována kulturou, dobou, sociální skupinou a prostředím, ve které žijeme. I když si to mnohdy neuvědomujeme, naše komunikace je z velké části tvořená právě touto složkou. Pouze 7% veškerých informací přijímáme mluveným slovem. Pokud jsou v rozporu naše gesta a mimika se slovním obsahem, zpravidla vnímáme tu neverbální část. (Kutnohorská, 2005, str.65)

Proxemické zóny

Známe čtyři druhy těchto zón intimní, osobní, sociální a veřejnou. Vzdálenost těchto zón je kulturně podmíněná. (Kutnohorská, 2005, str.68) Ergoterapeut pracuje s klienty někdy v těsné blízkosti a vstupuje tedy do jejich osobní (minimální vzdálenosti na podání ruky) až intimní zóny (dotykové vjemy). Kutnohorská (tamtéž) se ke specifitě těchto zón u Vietnamského národa vyjadřuje takto. Vietnamci žijí v přelidněném prostředí a proto je jejich osobní zóna menší.

Haptika –hmat a dotek

Kutnohorská (2005, str.68) uvádí, že jde o nejzákladnější formu komunikačního dorozumívání. Význam dotekových vjemů je závislý na tom, kdo, jak a které části těla se dotýká.

Rösslerová (2002) se k tomu tématu vyjadřuje takto. Vietnamce můžeme nazvat dotykovým národem. Často se navzájem dotýkají a to i na veřejnosti, ale pouze jako přátelé! Pro příslušníky stejného pohlaví je toto považováno za zcela normální a neznamena to odlišnou sexuální orientaci. Naopak za nevhodné je bráno projevovat intimitu v rodinných a partnerských vztazích. Pohladit dítě po hlavě je ve Vietnamu pouze výsadou rodičů a rodinných příslušníků. Jde o projev úzkého vztahu k druhé osobě.

Ivanová (2005, str.195) k tomu dodává, že ze strany Vietnamců je dále považováno za nevhodné, pokud se muž dotkne cizí ženy.

Kinezika – řeč pohybů

Kutnohorská (2005, str.69) vysvětluje, že pohybem celku i jeho částí se zabývá obor kineziologie. Dále uvádí, že svým pohybem dokážeme zprostředkovat až 65% informací svému okolí. Z hlediska vietnamské kultury popisuje, že chceme-li se k Vietnamcům chovat slušně, naše pohyby by měly být pomalé a klidné. Za neslušné je například považováno přehození nohy přes nohu a smrkání do kapesníku na veřejnosti.

Úsměv

Pro nás Evropany úsměv znamená vyjádření radosti či náklonnosti. Pro Vietnamce úsměv může znamenat ale i něco zcela jiného.

Kutnohorská (2005, str.67) uvádí, že Vietnamci takto vyjadřují svoji nejistotu, rozpaky či zmatek. Úsměv také může znamenat omluvu v případě, že dotyčný nerozuměl tomu, co mu bylo řečeno.

Müllerová (1998, str.87) s tímto tvrzením souhlasí. Popisuje, že Vietnamci se často usmívají nebo i nahlas smějí. Činí tak v okamžicích, kdy takzvaně nevědí „kudy kam“ a zcela nerozumějí, co se po nich žádá.

Kocourek (2001, str.102) k odlišnému způsobu vnímání úsměvu mezi Čechy a Vietnamci, uvádí následující situaci. *„Co si pomyslí nepoučený Čech, který Vietnamci něco vysvětlil, a dotyčný se začal usmívat a pokyvovat hlavou? Možná má dobrý pocit z toho, jak dobře problém vysvětlil – až do doby, než zjistí, že dotyčný nerozuměl ani slovo.“*

V praxi to znamená, že pokud budeme vietnamskému klientovi něco vysvětlovat, měli bychom se ujistit, že nám skutečně rozuměl.

Zrakový kontakt

Oční kontakt je při rozhovoru ve středoevropské kultuře brán jako projev naslouchání a zájmu. Ve Vietnamu je naopak nezdvořilé a nepříjemné, pokud se někdo dívá přímo do očí. Je to projev nadřazenosti a povýšenosti. (Ivanová, 2005, str.195)

Gestika – řeč rukou

Kutnohorská (2005, str.70) popisuje, že u nás známé a používané gesto pokynutí ukazovákem, když někoho chceme přivolat, je ve Vietnamu považováno za neslušné. Pokud chce Vietnamec někoho přivolat, otočí ruku hřbetem vzhůru a pokyvuje jí nahoru a dolů, jako by někoho odháněl.

Úctu ke starší osobě Vietnamci projevují tím, že jí podávají věci oběma rukama. (Jirasová, 2006, str.327)

Paralingvistické jevy

Jde o soubor hlasových projevů na hranici mezi verbální a neverbální mluvenou řečí. (barva, výška, síla, melodie hlasu...) U Vietnamců není důležité, co se přímo říká, ale zda má hovořící zájem spolupracovat. Hlasitá a výrazná mluva je považována za nepříjemnou a nevhodnou. (Kutnohorská, 2005, str.71)

2.6.4. Tlumočení

Pokud je mezi námi a klientem velká jazyková bariéra, která nám brání v naší práci, můžeme využít služeb tlumočnicka.

Špirudová (2006, str.78) však uvádí, že zdravotní pojišťovny nehradí náklady spojené s tlumočením. Což znamená, že klient by si tuto službu musel zaplatit sám. Další možností může být, využít některého člena rodiny a dohodnout se na tlumočení.

Ivanová (2005, str.197) udává, že tlumočnick je důležitý zejména při kontaktu se staršími Vietnamci. Dále pak, že je nutné brát ohledy na citlivost tématu, které je probíráno. Zvláště u témat týkajících se pohlaví.

Z tohoto důvodu jsou zde uvedeny jistá doporučení, která by se měla dodržovat při spolupráci s tlumočnickem.

2.6.5. Doporučení, jak komunikovat s cizincem přes tlumočnicka:

- Ověřte si, zda tlumočnick hovoří nejen cizím jazykem klienta, ale zda zná i kulturní podmíněnost.
- Mluvte přímo na klienta, ne na tlumočnicka.
- Mluvte jednoduše a pomalu.
- Nechávejte tlumočnickovi čas na překlad.
- Trvejte na jasném překladu tlumočnicka.
- Tlumočnickovi nezapomeňte za překlad poděkovat.

(Mastiliaková, 2003, str.90)

2.6.6. Náhradní a doplňkové způsoby komunikace

Pokud nemáme k dispozici tlumočníka a je-li klient negramotný nebo neumí hovořit ani jedním z jazyků, které známe nebo jde-li o dítě, které ještě neumí číst a psát, tam je možné využít náhradní nebo doplňkový způsob komunikace. Jako je například mimika, gestikulace, demonstrace, dramatizace. Lze využít různých pomůcek, jako jsou slovníky a psané texty. Dále pak videofilmy, fotografie, obrázky apod. (Špirudová, 2006, str.78)

K doplňkovému a náhradnímu způsobu komunikace patří také komunikační karty, které jsou ergoterapeutovi blízké. Využívá je například u klientů s afázií, při trénování a nácviu slovní zásoby. Z výše uvedených informací tedy vyplývá, že je možné použít i při komunikaci s cizincem. Je ale důležité znát zásady výroby takovýchto karet.

Špirudová (2006, str.78) uvádí, že při vytváření těchto komunikačních karet je důležité vybrat vhodně piktogramy nebo obrázky. Musí být výstižné, jednoznačné a jednoduché, aby jim klient rozuměl. Je vhodné pod obrázek napsat popisky, protože ne všechny symboly jsou snadno rozpoznatelné bez textu. Je dobré klienta na používání komunikačních karet připravit, buď prostřednictvím tlumočníka nebo rodinného příslušníka, který umí přečíst popisky na kartách a jejich význam klientovi vysvětlit. Dále dodává důležitou informaci a sice to, že používání komunikačních karet, vyžaduje klientovu spolupráci. Protože jinak je tato metoda v praxi nepoužitelná.

2.7. KULTURNÍ HODNOTY, KTERÉ VIETNAMCI UZNÁVÁJÍ

Hodnoty v našem životě hrají velkou roli. Ovlivňují naše jednání, chování a na základě nich se rozhodujeme. Existuje individuální hodnotový žebříček, ale existují i hodnoty, které jsou společné celé společnosti a její kultuře.

Kocourek (2001, str.100) uvádí, že mezi takové kulturní hodnoty Vietnamců patří rodina a vzdělání.

Tyto hodnoty by měl ergoterapeut brát v potaz při práci s vietnamským klientem.

2.7.1. Rodina

Ergoterapeut pracuje nejen s klientem, ale i s rodinnými příslušníky, kteří také mohou být zahrnuti do terapie. Proto je pro ergoterapeuta spolupráce s rodinnými příslušníky důležitá a potřebná. Z tohoto důvodu je zde popsána typická rodinná struktura a pravidla vietnamské rodiny.

Rösslerová (2002) uvádí, že rodina je pro Vietnamce jednou ze základních životních hodnot. Vztahy v rodině jsou velmi pevné a provázané i mezi vzdálenými příbuznými.

Ivanová (2005, str.194) dodává, že je preferovaná patriarchální struktura rodiny. Rodiče kladou větší důraz na nezávislost a úspěšnost svých dětí více, než je tomu v české populaci. Nechválí příliš své děti a zachovávají si kontrolu nad jejich výchovou.

2.7.1.1. Pravidlo autority v rodině

Jirasová (2006, str.327) uvádí, že jedním z pravidel vietnamské rodiny je poslušnost k autoritě, která vychází z konfucianství a je brána z mnoha hledisek. Jedním z nich je věk. U dětí se předpokládá, že budou poslouchat své rodiče, ale i své starší sourozence. Nejvyšší autoritu má otec. Děti přijímají autoritu jako samozřejmost, která je spjata s jejich kulturou. Úcta ke starším je brána, jako základní pilíř vietnamské morálky. Dále dodává, že v českém prostředí se tyto hodnoty mění. Vietnamské děti,

které vyrůstají v českém prostředí, nevnímají úctu k autoritě tak silně, jako například jejich vietnamští rodiče.

2.7.1.2. Povinnosti v rámci rolí v rodině

Ergoterapeut používá v rámci své profese mnoho různých nástrojů, jedním z nich je analýza zaměřená na klienta. Tato analýza se kromě jiných položek zaměřuje i na role, které klient zastával, zastává nebo bude zastávat. Tyto role jsou dány společností, ve které klient žije, také kulturou, zvyklostmi národa, rodinou a prostředím. Během našeho života se tyto role neustále mění. Ergoterapeut je musí brát v potaz, protože k nim patří určité povinnosti, ale i práva. Pokud je to nutné, s klientem tyto povinnosti, činnosti nacvičuje, protože se od něj očekávají nebo budou později očekávat. (přednáška z předmětu Úvod do ergoterapie, 2005)

Z tohoto důvodu jsou níže popsány určité role a s nimi spjaté povinnosti v rámci vietnamské rodiny.

Role a povinnosti muže

Jirasová (2006, str.327) uvádí, že muž je v rodině hlavní autoritou. Rozhoduje v ní, pokud nemůže, pak tuto roli převezme nejstarší syn. Je hlavním živitelem rodiny. Ivanová (2005, str.194) k tomu dodává, že muž má za úkol být silný v krizi. Jeho povinností je vykonávat těžkou práci.

Role a povinnosti ženy

Ženy mají za úkol starat se o děti, rodinný krb a nemocného člena rodiny. Jsou podřízené svému muži. (Ivanová, 2005, str.194,196)

Role a povinnosti dítěte

Jirasová (2006, str.327) i Ivanová (2005, str.194) se obě shodují na tom, že dítě má za úkol se dobře učit, být poctivé, tiché, slušné a pomáhat rodičům. Starší děti mají za povinnost starat se o mladší sourozence. Dítě má mít respekt ke starším, poslouchat a uctívat své rodiče.

2.7.1.3. Kult předků

Tento respekt vůči rodičům přetrvává do dospělosti a je patrný i po jejich smrti. Jak ve své práci uvádí Vasilijev (1999, str.158, 167). Vietnamci si velmi cení starších osob, svých rodičů a předků. Kult předků je dosud nejrozšířenějším obyčejem. Jde o jakýsi prodloužený vztah dětí a rodičů za hranice jejich života. Žijícím i zemřelým rodičům musí jejich děti působit radost tím, že žijí podle jejich představ a přání. Dbají o dobrou pověst rodiny a pečují o své zdraví. Vietnamské rodiny k tomuto účelu mají na význačném místě v bytě umístěný oltář.

2.7.1.4. Jak rodiny bydlí

Ergoterapeut v rámci své profese může provádět návštěvu bytu klienta a řešit jeho možné úpravy. Proto je užitečné znát zvyky Vietnamců v souvislosti s jejich bytovou situací v ČR.

Kocourek (2005) uvádí, že přesné informace o tom, jak Vietnamci v ČR bydlí, bohužel neexistují. Výsledky z různých šetření však ukazují, že většinou bydlí v podnájmu, u svých známých nebo ve vlastních bytech.

Jirasová (2006, str.326) se ve své práci k tomuto tématu vyjadřuje následovně. Rodiny bydlí nejčastěji v sídlištních bytech. Pokud má rodina dostatek financí, zakoupí společně s příbuznými nebo jinými rodinami domek, kde všichni žijí. Lze tedy předpokládat, že rodiny pracující na tržnici, jen málokdy bydlí samostatně. Vzniká tak větší společenství lidí žijících pohromadě, což do jisté míry znamená ztrátu soukromí a takovéto soužití může být pro Čecha naprosto nemyslitelné. Pro Vietnamce to znamená jeho životní styl. Cítí se dobře ve velké společnosti lidí, kteří ho dobře znají. Dále dodává, že Vietnamci se v tomto případě nepovažují za jednu velkou rodinu. V jejich společenství existují určitá „*nepsaná pravidla, kterými se řídí společenské vztahy.*“

2.7.2. Vzdělání

Kocourek (1998, str.101) uvádí, že z válečných a ekonomických důvodů byla ve Vietnamu absence vzdělání, proto se stalo jedním z hlavních hodnot, které mají. Tak

velice si ho cení, že některé rodiny neváhají vložit do vzdělání alespoň jednoho svého dítěte veškeré naspořené peníze.

Více je k tomuto tématu napsáno v následující kapitole.

2.8. PRODUKTIVITA VIETNAMSKÉ MENŠINY V ČESKÉ REPUBLICE

Ergoterapeut provádí předpracovní a pracovní rehabilitaci. Kolembusová (2005) v přednášce k CMOP uvádí, že tento model do produktivity zahrnuje kromě práce a školy i veškeré domácí práce. Proto jsou v této kapitole informace o práci a vzdělání, které souvisí s pracovním začleněním. Dále pak zmínka o tom, jak vietnamské děti pomáhají svým rodičům.

2.8.1. Vzdělání

Jirasová (2006, str.322) uvádí, že vietnamští rodiče vnímají evropské vzdělání svých dětí jako naději pro jejich lepší životní podmínky. Vietnamské děti na vzdělání pohlížejí stejně, jsou pilné a ambiciózní. Svoji budoucnost vidí ve vzdělání, nechtějí pracovat jako jejich rodiče na tržnici. Pokud zvládnou český jazyk není výjimkou, když začnou studovat na cizojazyčné nebo zahraniční škole.

Za vše mluví i statistické údaje, které uvádí Winter (2008) ve svém článku. A sice, že vietnamské děti mají na základních školách průměrný prospěch 1,3 a na středních školách 1,7. V roce 2008 na vysokých školách studuje přes 400 Vietnamců, jejich závěrečné hodnocení bývá většinou výborné.

Jirasová (2006, str.322 - 324) se k tomuto tématu dále vyjadřuje takto. Škola a školní příprava je pro děti hlavním bodem dne. Mnohé děti tráví čas, také odpoledním doučováním. Rodiče si buď najmou učitele nebo studenta, který dětem se studiem pomáhá. V některých případech fungují takzvané tetičky nebo babičky, které si je berou na odpoledne domů. Označení tetička nebo babička neznámá vždy příbuzenský vztah, ale jde spíše o pojmenování, které například používají české děti na vesnici. Mají tak na mysli někoho blízkého, známého. Vietnamci je používají v tomto případě stejným způsobem. Tyto tetičky nebo babičky s nimi trénují český jazyk a pomáhají jim s domácími úkoly. Další variantou je, že děti zůstávají v družině a pak jdou za rodiči do práce. Jirasová (tamtéž) dále dodává, že děti, které zvládly český jazyk a které absolvovaly několik prvních let výuky ve Vietnamu, hodnotí výuku v ČR jako jednoduchou.

2.8.2. Práce

Kocourek (1998, str.100,104) uvádí, že muž má v rodině hlavní postavení, je tedy i jejím živitelem. Ve Vietnamu ale i ženy zastávají v zaměstnání vysoké funkce. Je tomu tak i v ČR? Winter (2008) ve svém článku píše, že manželky se starají o rodinu a často pomáhají svým manželům v podnikání a to převážně o víkendu.

Kocourek (2005) se ve své další publikaci, ke stejnému tématu vyjadřuje takto. Vietnamci se v ČR většinou žijí obchodní činností, a to bez ohledu na své předešlé vzdělání. Vietnamci si většinou zřizují živnostenský list, jejich pracovní náplň a činnost, kterou dělají v rámci firmy, ale odpovídá režimu zaměstnance. Mezi podnikateli se také najdou manažeři mezinárodních firem, těch je ale pouze menšina. Winter (2008) k tomuto tématu uvádí, že někteří Vietnamci vlastní cestovní kanceláře, které prodávají letenky do celého světa, realitní firmy, případně právní a poradenské firmy nebo akciové společnosti, ve kterých zaměstnávají i české občany. Provozují také restaurace a rychlá občerstvení. Dále dodává, že v ČR podniká více jak polovina Vietnamců (přes 30 000).

Čím se tedy živí druhá polovina Vietnamců, kteří zde žijí? Někteří Vietnamci, kteří nepodnikají, pracují v továrnách jako dělníci. Winter (2008) uvádí, že v únoru 2008 jich bylo zaměstnáno 8 838. V dalším ze svých článků uvádí, že Vietnamců je v ČR ve skutečnosti zaměstnáno velmi málo. Existují však vietnamské organizace, díky kterým mají zaměstnání i ti, kteří by místo na českém trhu, z důvodu jazykové nebo jiné bariery, hledali stěží.

Byla by však chyba myslet si, že Vietnamec, rovná se trhovec, podnikatel nebo dělník v továrně. Příkladem toho může být, jak uvádí Winter (tamtéž), že někteří Vietnamci po maturitě nastoupili k české policii.

2.8.3. Práce dětí pro rodinu

Jirasová (2006, str.325) ve své práci uvádí, že vietnamské děti stejně jako ty české pomáhají rodičům s běžnými domácími pracemi. Některé starší děti pomáhají rodičům i s prací na tržnici. Nerady však o tom mluví. Důvodem může být, že práce na tržnici znamená nižší společenský statut.

Rösslerová (2002) k tomu dodává, že děti většinou mluví lépe česky než jejich rodiče, proto vyřizují mnohé záležitosti na úřadech a souvisí s tím i práce na tržnici.

2.9. TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

Volný čas a volnočasové aktivity jsou jednou z dalších oblastí, kterou se ergoterapeut v rámci své profese zabývá. Tato kapitola je proto věnovaná krátké zmínce o tom, jak vietnamské děti a jejich rodiče tráví svůj volný čas. Využití volného času je samozřejmě věc individuální.

Děti

Jak uvádí Jirasová (2006, str.322), děti svůj volný čas tráví většinou se svými vrstevníky nebo sourozenci. Volnočasové aktivity se nijak neliší od těch, které provádějí české děti. Nejčastěji se dívají na televizi, hrají si venku s kamarády, čtou knížky nebo sportují.

Rodiče

Rodiče nemají příliš mnoho volného času, který by trávili s dětmi, ani o víkendech, protože ve většině případech pracují. Nejčastějším obdobím, které tráví se svými dětmi je čas během večera a večere. Při večeři se sejde celá rodina a všichni si mohou společně promluvit. (tamtéž)

2.10. VIETNAMSKÉ ZVYKLOSTI TÝKAJÍCÍ SE STRAVOVÁNÍ A STOLOVÁNÍ

Stravování je součástí běžných denních činností a tedy i oblastí, kterou se ergoterapeut zabývá. V rámci ergoterapie se konají mimo jiné také skupinová i individuální vaření, při kterém si klienti nacvičují k němu potřebné dovednosti. Na jeho konci se většinou uvařené jídlo společně sní. Proto jsou v této kapitole popsány, některé vietnamské zvyklosti týkající se stolování.

Pokud srovnáme asijský a evropský způsob stravování, hodně se od sebe liší. Nejen svým složením a úpravou potravin ale i tím, jaké atributy při jeho konzumaci používáme a také odlišnými zvyklostmi ve společenském chování při stolování.

2.10.1. Jí se hůlkami

Vasilijev (1999, str.166) uvádí, že stejně jako pro většinu asijských národů, tak i pro Vietnamce je typické jíst hůlkami z misek. Tak jako k sobě patří náš talíř a příbor, tak pro Vietnamce platí totéž pro misku a hůlky.

2.10.2. Jak se stoluje

Stoluje se pomalu, protože ve Vietnamu se během roku teploty pohybují často kolem 30°C a vlhkost vzduchu je zde vysoká až 60-80%. Vyšší fyzická námaha, zde znamená vynaložení větší energie navíc. Místní obyvatelé jsou proto zvyklí vykonávat veškerou fyzickou práci pomalu. Jsou tedy zvyklí i pomalu jíst a pomalé stolování, nabízí možnost společně hovořit (Müllerová, 1998, str.89).

S tím souhlasí i Ivanová (2005, str.194) a uvádí, že při jídle se probírají důležité rodinné záležitosti jako je práce, škola atd.

Vasilijev dále uvádí, že (1999, str.166) Vietnamci jsou zvyklí jíst vše společně. Jednotlivé pokrmy na stůl servírují jednotlivě v oddělených mísách nebo talířích. Každý si poté nabírá sám do své misky, co chce a kolik chce.

Müllerová (1998, str.89) dodává, že Vietnamci jedí polévku jako poslední chod. Doplnují tak potřebné tekutiny a soli, důležité v teplém prostředí.

2.10.3. Odlišné společenské zvyky při stolování

Vasilijev (1999, str.166) popisuje, že účastníci si před jídlem navzájem nepřejí dobrou chuť, ale nejmladší účastník vyzve starší, aby si nabídli jako první. Tento zvyk se udržuje nejen v rodině, ale také ve společnosti. Pokud někdo z účastníků začíná jíst dříve, ostatním se zdvořile omluví.

Müllerová (1998, str.88) ve své práci uvádí, že pokud se jí hůlkami, často se stane, že zrnka rýže spadnou na stůl. Vyvinul se proto zvyk, kterým se vlastně takto hostitelce dává najevo, že je jídlo dobré. Jako poklona dobrému jídlu je zde bráno i mlaskání. Ve Vietnamu je také zcela běžné říhat při jídle. Protože je zbytečné si po jídle zatěžovat žaludek vzduchem, který se tam dostal. Když se dojí, nechává se v misce na dně trochu rýže.

2.10.4. Strava, kterou nemusejí tolerovat

Jednotlivé kultury se od sebe liší svou tradiční a přirozenou skladbou stravy. Některé v Evropě běžně používané produkty nemusejí Vietnamci vůbec používat a proto je nemusejí ani dobře přijmout.

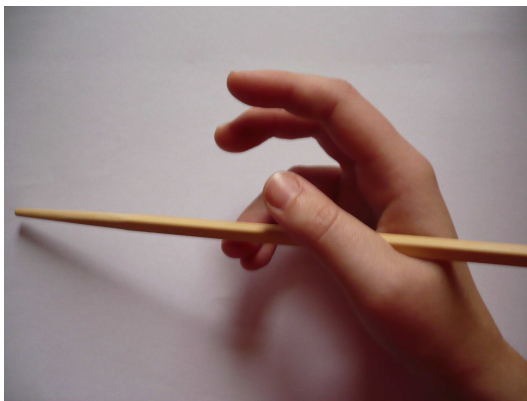
Sulitka (1998, str.89) například uvádí, že Vietnamci nejsou ze své vlasti zvyklí na mléko a mléčné výrobky. Mohou jim způsobovat zažívací potíže.

Ivanová (2005, str.197) se s tímto tvrzením zcela neshoduje. Používají minimum mléčných výrobků, protože věří, že způsobují střevní potíže. Nemusí proto tolerovat laktózu. Dále pak uvádí, že mají rádi méně solenou stravu. Nemusejí jim vyhovovat studené pokrmy a nápoje. Což souvisí s filozofií jin a jang. Jednotlivým potravinám jsou přiřkládány síly chladu (jin, př. karotka, fazolové klíčky..) a tepla (jang, př. rýže, vejce, drůbeží maso..). Jejich vzájemná rovnováha pak vede ke zdraví.

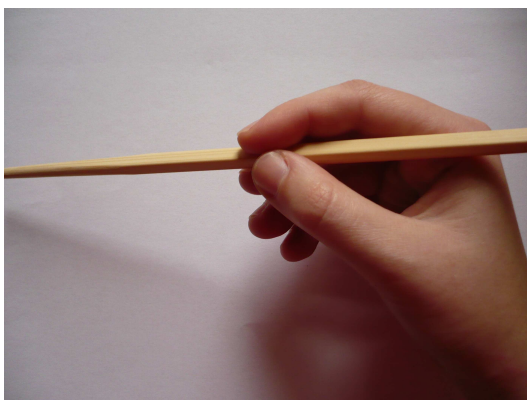
2.6.5. Jak se manipuluje s hůlkami

Pokud by se chtěl klient znovu naučit jíst hůlkami a z důvodu úrazu nebo onemocnění by tato schopnost byla narušena, ergoterapeut by měl vědět, jak se s hůlkami manipuluje, aby tak mohl klientovi pomoci při nacvičování této dovednosti. Níže je proto popsán stručný postup, jak se manipuluje s hůlkami, doplněný obrázky pro lepší představu.

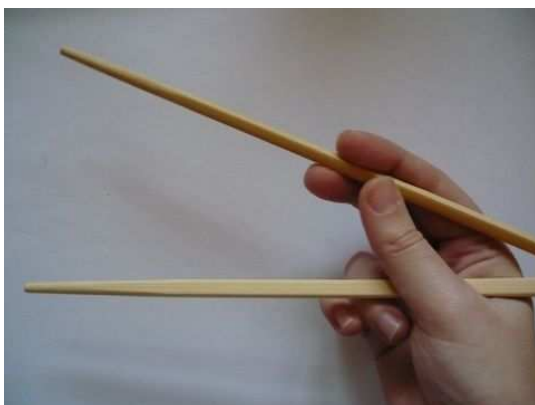
1. Jedna hůlka se stiskne mezi dlaň a kořen palce. Distální článek prsteníku je druhým opěrným bodem.

2. Druhá hůlka se uchopí jako tužka, za použití distálního článku palce, ukazováku a prostředníku.

3. S horní hůlkou se pohybuje nahoru a dolů. Kusy jídla se tak mezi obě hůlky uchopí jako pinzetou.

Manipulace s hůlkami je náročná na jemnou motoriku a koordinaci pohybů. Na tomto pohybu se zapojují převážně extenzory a flexory ukazováku a prostředníku.

Hůlky se dají například zakoupit v domácích potřebách.

2.11. ZDRAVÍ A NEMOC Z HLEDISKA VIETNAMSKÉ SPECIFIKY

Průcha (2004, str.170) uvádí, že každá kultura má své specifické vnímání zdraví a nemoci. Má i své různé způsoby vyjádření příznaků nemoci.

Ergoterapeut se setkává s klienty, kteří jsou nemocní. Proto jsou v této kapitole popsány, některé odlišné vietnamské způsoby vyjádření příznaků onemocnění a to, jak nemoc a zdraví vnímají. Dále pak určitá specifika, která se vztahují k pobytu vietnamského klienta v nemocnici.

2.11.1. Jak vnímají zdraví a nemoc Vietnamci ve své společnosti

Průcha (tamtéž) ve své práci uvádí, že mnohé národy Asie se řídí morálními hodnotami konfucianismu, mezi něž patří i Vietnam. Dle konfuciánské etiky je rodina považována za důležitou část, která ovlivňuje zdraví a životní harmonii. To se promítá i do zdravotní péče člena rodiny, která není brána jako záležitost pouze jeho, ale celé rodiny.

Ivanová (2005, str.194) dále popisuje, že Vietnamci uznávají filozofii síly jin a jang, kterou spojují s ovlivňováním harmonie a rovnováhy zdraví. Zdraví je vnímáno jako rovnováha mezi chladem a teplem, mezi vlhkem a suchem. Jang znamená teplo, sucho naopak jin chlad a vlhko. Věří, že pokud se naruší rovnováha těchto sil, způsobí onemocnění.

2.11.2. Odlišné způsoby vyjádření některých příznaků onemocnění Vietnamci

Vnímání bolesti a reagování na ni

Ivanová (2005, str.194) uvádí, že Vietnamci nemusejí dávat najevo svou bolest. Mohou se k ní stavět stoicky. Trpí tiše, nenaříkají. Nemusí požádat o léky proti bolesti z důvodu strachu z návyku nebo z vedlejších účinků.

Únava

Vietnamci únavu neoznamují a nebudou na ni brát žádné léky. Spánek vnímají jako součást uzdravovacího procesu. (tamtéž)

2.11.3. Vietnamská specifika v době hospitalizace

Hospitalizace příslušníka vietnamské menšiny s sebou přináší určitá specifika, která by měl ergoterapeut, jako člen zdravotního týmu znát. K těmto specifickým můžeme zařadit následující body.

- Od vietnamských žen se očekává, že se budou starat o nemocného člena rodiny, a to bez ohledu na jeho pohlaví. Obstarají péči kolem lůžka, nabídnou mu pomoc při jídle a koupeli. (Ivanová, 2005, str.195)
- Ivanová (tamtéž) dále uvádí, že není vhodné sdělovat klientovi závažnost jeho stavu bez předešlé konzultace s hlavou rodiny. Protože rodina si často nepřeje, aby její člen byl vystaven ještě většímu stresu.
- Uvádí také, že je důležité vysvětlovat jednotlivá vyšetření a testy jednoduše a srozumitelně. Protože klient může přikývnout, ale nemusí rozumět a souhlasit.
- Pokud si klient přeje přítomnost člena rodiny, je důležité, aby byl přizván. (tamtéž)
- Vietnamské ženy jsou velice stydlivé a skromné. Proto osobní hygienu vykonávají raději samy. Pokud ji samostatně nezvládnou, budou chtít, aby jim pomohl člen rodiny stejného pohlaví. (tamtéž)

2.11.4. Psychické zdraví

Nejen fyzické, ale i psychické zdraví zajímá ergoterapeuta při práci s klientem. Ve svém dotazníkovém šetření jsem zjistila, že se ergoterapeutka pracující na psychiatrii setkala s dvěma vietnamskými klienty.

Ivanová (2005, str.194) uvádí, že do ČR přijíždějí stále noví občané patřící k vietnamské národnosti. Toto potvrzují i statistické údaje. Dále dodává, že z důvodu velké odlišnosti asijské a evropské kultury, zažívají Vietnamci, kteří k nám přijeli kulturní šok. Z tohoto důvodu je níže vysvětleno, co je kulturní šok a jak probíhá.

Kulturní šok

Kulturní šok lze označit za psychickou reakci, kterou prožívá člověk přemístěný do odlišné kultury, než na kterou je zvyklý. (De Vito in Špirudová, 2005, str.158)

Dle Oberga (in Špirudová, 2005, str.158) probíhá kulturní šok ve čtyřech fázích.

1. fáze: fascinace novým prostředím, kulturou a lidmi.
2. fáze: krize – jde o období, kdy si člověk začíná uvědomovat problémy vzniklé s přesunem do jiného prostředí. Problémy v komunikaci, včlenění se do společnosti atd.
3. fáze: poznání – jde o fázi, kdy se člověk učí zvládat problémy a různé situace. Učí se jak komunikovat, pravidlům nové kultury atd. (Lustig a Kostner in Špirudová, 2005, str.158)
4. fáze: přizpůsobení se – je to období, kdy si člověk přivykl jinému prostředí a opět se těší z nové kultury. (Oberga, tamtéž)

Deprese

Ivanová (2005, str.194) se dále ve své práci zmiňuje o depresi a jak k ní Vietnamci přistupují. Pokud je někdo z rodiny v depresi, ostatní členové nebo jeho přítel se ho budou snažit přivést na jiné myšlenky a rozveselit. Dále uvádí, že Vietnamec svou depresi oznámí pouze, když se ho na ni někdo zeptá. Sám pomoc vyhledá až tehdy, jsou-li problémy akutní či neúnosné.

3. PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část obsahuje výsledky dotazníkového šetření a metodologii práce. Cílem praktického šetření bylo zjistit, zda se ergoterapeuté pracující v ČR setkali při výkonu své profese s vietnamskými klienty a jaké jsou jejich případné zkušenosti.

3.1. METODOLOGIE PRÁCE

Výzkumný problém:

Nedostatek informací pro obor ergoterapie v ČR v oblasti práce s klienty patřícími k vietnamské menšině.

Zvolená metoda práce:

Informace byly sesbírány pomocí dotazníkového šetření. Dotazník byl rozeslán elektronickou poštou ergoterapeutům, kteří pracují v ČR, obsahoval osm uzavřených otázek, u třech z nich byla možnost rozepsat své podněty. Celý dotazník je k nahlédnutí v příloze číslo 3.

Odůvodnění výběru dotazníkové metody:

Dotazník jako forma sběru dat byla vybrána pro své výhody:

- Lze jej rozeslat mnoha respondentům.
- Pro jeho nízké náklady a možnosti hromadného zpracování.
- Odpovědi lze snadněji kvantifikovat a analyzovat než u rozhovoru.

(Nováková, 2008)

Při rozhodování byly brány v potaz, také nevýhody:

- Malý počet ergoterapeutů, kteří pracovali s klienty, patřícími k vietnamské menšině.
- Nízká návratnost dotazníku.
- Nevhodné sestavení dotazníku a otázek.
- Před rozesláním tohoto dotazníku, byl již jeden stejným způsobem rozeslán. Tento dotazník se zabýval jiným tématem. Vztahoval se k práci ergoterapeuta

s rodinnými příslušníky. Byl rozeslán studentkou ergoterapie 1.LF UK. Sběr dat dotazníku proběhl v období 15.3. – 15.4.2008.

Způsob výběru výzkumného vzorku a postup sběru dat:

Z důvodu, že není k dispozici databáze ergoterapeutů, kteří pracují v ČR, byl dotazník rozeslán e-mailovou poštou na 27 pracovišť, na kterých ergoterapeuté pracují. Tato pracoviště byla vybrána ze seznamu pracovišť, která svým studentům ergoterapie poskytuje Klinika rehabilitačního lékařství 1.LF UK v Praze pro výběr souvislých praxí. Aby byl počet pracovišť ještě navýšen, bylo z internetových odkazů přidáno dalších 9 pracovišť, na kterých ergoterapeuté pracují a kde na ně byl připojen kontakt. Celkově tedy byl dotazník rozeslán na 36 pracovišť. Za tímto číslem se však skrývá hodnota 47 respondentů, kterým byl dotazník zaslán, neboť na některých pracovištích pracuje více než jeden ergoterapeut.

Tato pracoviště byla vybrána jako reprezentativní vzorek. Geografické rozmístění těchto pracovišť bylo různé. Největší zastoupení jich však bylo v Praze a Středočeském kraji. Protože je známá zhruba poloviční návratnost od dotazovaných respondentů, byl dotazník zaslán na společné e-mailové adresy absolventům ergoterapie na 1.LF UK v Praze z roku 2008, 2007 a 2006. Dále pak na kontaktní osobu spravující webovou stránku České asociace ergoterapeutů, s prosbou o jeho zveřejnění na těchto stránkách. Ke každému dotazníku byla také připojena prosba o jeho rozeslání dalším kolegům ergoterapeutům. Po dvou týdnech byl dotazník rozeslán znovu těm, kteří na něj ještě neodpověděli. Sběr informací započal 20.května 2008 a skončil 30.června 2008.

3.2. VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Na dotazníkové šetření odpovědělo celkem 46 respondentů. Z rozeslaných 47 dotazníků na 36 pracovišť, se navrátilo zpět 20 odpovědí. Z toho jedna odpověď byla vyřazena, neboť se jednalo pouze o informaci, že zde již ergoterapeut nepracuje.

Pokud tento výsledek procentuálně vyjádříme jde o 43 %. Zbýlých 26 odpovědí bylo z jiných zdrojů. Mezi tyto zdroje patří společně e-mailové adresy absolventů ergoterapie na 1.LF UK v Praze z roku 2008, 2007, 2006 a stránky České asociace ergoterapeutů. Celkový počet vyplněných dotazníků, které se vrátily je 45.

Z důvodu nízkého počtu ergoterapeutů, kteří pracovali s vietnamským klientem, jsou výsledky zpracovány v tabulkách, nikoliv v grafech. Ke každé otázce z dotazníku je vypracována tabulka, ve které jsou zaznamenány odpovědi dotazovaných ergoterapeutů. V pravé části sloupce tabulky jsou napsané možnosti odpovědí, které měli ergoterapeuté k dispozici v dotazníku. V levé části sloupce tabulky jsou zaznamenány jejich odpovědi. U některých otázek jsou pod tabulkami doplněné informace, které patří k související otázce a jsou součástí odpovědi nebo vysvětlují a doplňují některé informace v tabulce. Jedná se o informace, které nemohly být zpracovány a zařazeny do tabulek.

Otázka 1. Pracoval/a jste jako ergoterapeut s klientem patřícím k vietnamské národnosti?

Tabulka č. 1

Odpovědi na otázku 1

Možnosti	odpovědi
ANO	6
NE	39

Otázka 2. Pokud ANO, v jaké oblasti práce jste se s tímto klientem setkal/a?

Tabulka č.2

Odpovědi na otázku 2

Možnosti	odpovědi
Pediatric	1
mentální postižení	0
Neurologie	2
kombinované vady	0
smyslová postižení	0
Jiné	neonatologie
	psychiatrie
	lůžková rehabilitace

Doplnění k odpovědím:

Ergoterapeutka se během pěti let, kdy pracovala na psychiatrii, s vietnamským klientem setkala dvakrát.

Otázka 3. Jakým způsobem jste s klientem komunikoval/a?

Tabulka č. 3

Odpovědi na otázku 3

Možnosti	odpovědi
Česky	3
přes česky hovořícího člena rodiny	3
Anglicky	1
Francouzsky	0
Německy	0
Jiné	Gestikulace

Doplnění k odpovědím:

Dvě ergoterapeutky zvolily kombinovanou odpověď. První ergoterapeutka se s klientem domluvila česky a pomocí gestikulace. Druhá z ergoterapeutek s klientem hovořila česky i anglicky.

Jedna z ergoterapeutek dodala, že „klient česky prakticky vůbec nemluvil, pokud nebyl přítomen člen rodiny komunikace prostě nefungovala. Klient nebyl schopen porozumět ani posunkům apod.“

K česky hovořícím členům rodiny patřili rodiče.

Otázka 4. Měl/a jste problémy při komunikaci s tímto klientem?

Tabulka č. 4

Odpovědi na otázku 4.

Možnosti	Odpovědi
ANO	1
spíše ANO	0
spíše NE	3
NE	2

Doplnění k odpovědím:

Ergoterapeutka, která na otázku odpověděla ANO, svou odpověď doplnila touto větou. „Neměl o komunikaci příliš zájem, vše za něho vyřizovala matka.“ Jde o stejnou ergoterapeutku, která v předešlé odpovědi napsala, že „klient česky prakticky vůbec nemluvil...“

Ergoterapeutka, která zaškrtnula odpověď spíše NE, ji doplnila slovy: „Zdálo se, že občas klient nechtěl rozumět instrukci.“

Otázka 5. Spolupracoval/a jste během terapie s rodinnými příslušníky?

Tabulka č. 5

Odpovědi na otázku 5

Možnosti	Odpovědi
ANO	3
NE	3

Otázka 6. Měl/a jste problém/y při přípravě terapií?

Tabulka č. 6

Odpovědi na otázku 6

Možnosti	Odpovědi
ANO	0
spíše ANO	0
spíše NE	1
NE	4

Doplnění k odpovědím:

Jedna z ergoterapeutek, která opověděla NE, napsala, že „šlo spíše o pasivní cvičení (plegie n.radialis) tudíž není mnoho možností variability při terapii“.

U jednoho dotazníku tato odpověď nebyla vyplněná, proto nesouhlasí počet odpovědí.

Otázka 7. Je něco, co Vás zaskočilo/ překvapilo při práci s tímto klientem?

Tabulka č. 7

Odpovědi na otázku 7.

možnosti	Odpovědi
určitá reakce	0
Gesto	0
zvyk	0
Jiné	„Nechuť do spolupráce, malá snaha o aktivní komunikaci.“

Doplnění k odpovědím:

Jedna z eroterapeutek doplnila toto: „Vzhledem k tomu, že to bylo miminko, tak ne.“

Další napsala, že ji „nic významného“ nepřekvapilo. A jednou zazněla odpověď ne.

Zbývají ergoterapeuté nic nevyplnili, z toho usuzuji, že je také nic nepřekvapilo.

Otázka 8. Co by Vám usnadnilo práci s tímto klientem?

Tato otázka byla určena jak pro ergoterapeuty, kteří s vietnamským klientem pracovali, tak i pro ty, kteří s tímto klientem nepracovali. V tabulce číslo 8 jsou zaznamenány odpovědi ergoterapeutů, kteří s vietnamským klientem pracovali. Odpovědi ergoterapeutů, kteří s tímto klientem nepracovali a tedy pouze předpokládali, co by jim jejich práci usnadnilo. Na tuto otázku odpovědělo sedm ergoterapeutů. Jejich odpovědi jsou v tabulce číslo 9.

Tabulka č. 8

Odpovědi ergoterapeutů, kteří pracovali s vietnamským klientem.

možnosti	Odpovědi
informace o vietnamské národnosti	3
Okruhy otázek, které by usnadnily vstupní rozhovor	0
tlumočnick	1
Jiné	„Aktivní znalost češtiny klienta.“

Doplnění k odpovědím:

U jednoho dotazníku tato odpověď nebyla vyplněná. Další ergoterapeutka odpověděla, že záleží na přístupu klienta. Z tohoto důvodu nesouhlasí počet odpovědí.

Tabulka č. 9

Odpovědi ergoterapeutů, kteří nepracovali s vietnamským klientem.

možnosti	Odpovědi
informace o vietnamské národnosti	2
Okruhy otázek, které by usnadnily vstupní rozhovor	2
tlumočnick	2
Jiné	„Nebylo by špatné mít brožurku se základními pokyny, podle níž by se dala sestavit cvičební jednotka a vést terapie.“

Doplnění k odpovědím:

Jedna z ergoterapeutek odpověděla, že pokud by klient neuměl česky ani anglicky, uvítala by pomoc tlumočnicka.

Shrnutí:

Z dotazníkového šetření vyplývá, že ergoterapeuté v ČR se s vietnamskými klienty již setkali, ale mnoho jich zatím nebylo. Ergoterapeuté pracovali jak s dětmi, tak i s dospělými klienty. Jejich zkušenosti jsou různé. Jedna z ergoterapeutek měla vyloženě problémy s komunikací, ostatní spíše ne a nebo vůbec. Polovina dotazovaných odpověděla, že spolupracovala s rodinnými příslušníky, mezi něž patřili v daném vzorku pouze rodiče, jak z důvodu terapie (klientem bylo dítě) nebo z důvodu pomoci při komunikaci. Všichni se shodli na tom, že příprava terapií jim nedělala potíže. Stejně tak i většinu ergoterapeutů nic při práci s klientem nepřekvapilo. Ergoterapeuté, kteří pracovali s vietnamským klientem, by nejvíce uvítali informace o vietnamské národnosti. Jeden z ergoterapeutů by uvítal pomoc tlumočnicka a aktivní znalost češtiny klienta. Ergoterapeuté, kteří s vietnamským klientem nepracovali, zaškrtnuli dvě odpovědi k informacím o vietnamské národnosti. Stejně tomu bylo i u tlumočnicka a dvě odpovědi zazněli i pro možnost okruhy otázek, které by usnadnily vstupní rozhovor. Jedna z ergoterapeutek uvedla, že „by nebylo špatné mít brožurku ze základními pokyny, podle níž by se dala sestavit cvičební jednotka a vést terapie.“

Doplnění k výsledkům dotazníků:

Z dotazníkového výzkumu také vyplynulo, že někteří ergoterapeuté pracují i s klienty patřící k jiné národnosti. Jedna ergoterapeutka se ve své odpovědi zmínila, že má „v péči mnoho jiných národností“. Další ergoterapeutka uvedla, že pravidelně pracuje s arabskými klienty a dotazník vyplnila k této národnosti. Z jejich odpovědí je patrné, že ergoterapeutka má problémy v komunikaci i přesto, že s klienty hovoří anglicky a také arabsky. V dotazníku uvedla, že jí zaskočila určitá reakce, „arogance a někdy velmi těžká komunikace a jazyková bariéra.“ Proto by ráda uvítala pomoc tlumočnicka. S přípravou terapie spíše problémy neměla.

Závěr dotazníkového šetření:

Informace z výsledků dotazníků, poukazují na to, že ergoterapeuté v ČR, zatím mnoho zkušeností s vietnamskými klienty nemají. Protože je málo ergoterapeutů, kteří s nimi pracovali a i jejich zkušenosti jsou odlišné. Pozitivní informací je, že pět ze šesti ergoterapeutů uvedlo, že nemělo problémy při terapii s vietnamským klientem. I přesto by polovina z nich uvítala informace o vietnamské menšině.

4. DISKUZE

V této diskuzi upozorňuji na to, že tato bakalářská práce, nemusí obsahovat veškeré důležité informace o vietnamské menšině. Literárních zdrojů není příliš mnoho. A ty, které existují, ze sebe mnohdy čerpají. Je však vidět, že se česká společnost o tuto problematiku začíná zajímat. Zdroje, které jsou uvedené v použité literatuře, jsou vydané v poměrně nedávné době. A sice v letech 1998 až 2008. V těchto literárních odkazech lze najít informace, které poukazují na to, že generace vietnamských dětí se kulturně mění.

Jirasová (2006, str. 334, 327, 328) uvádí, že vietnamské děti se stydí za své vietnamství. V českém prostředí se dětem posouvají hodnoty, týkající se uznávání autority a úctě ke starším. Vietnamci v ČR stále udržují svoje tradice, i když ne vždy tak silně. Děti tyto tradice akceptují, ale příliš k nim nelnou.

Je tedy nutné, aby ergoterapeut znal tyto hodnoty a tradice? Určitě ano. Stále v ČR žije starší generace Vietnamců, která tyto tradice ctí. Poukazuje na to jedna z předešlých vět. A Kocourek (2005) ve své práci uvádí, že Vietnamci mají všeobecně malé povědomí o české kultuře.

Z výsledků praktické části vyplývá, že se ergoterapeuté již s vietnamskými klienty setkali, ale nebylo jich zatím mnoho. Důvodem může být, že v nedávné době bylo ještě nízké procento pojištěných Vietnamců v ČR. V roce 2004 bylo pojištěno pouhých 7% Vietnamců, jak uvádí Winter (2008). Služby ergoterapeuta by si tedy museli zaplatit, s finančních důvodů však nemohli. Důvodem může být také to, že jim nikdo o ergoterapii neřekl, nebo jeho pomoc nepotřebovali. To ale nemusí znamenat, že tomu tak bude stále. Pokud porovnáme statistická data zjistíme, že procento pojištěných Vietnamců u Všeobecné zdravotní pojišťovny vzrostlo v roce 2008 na 71%. (Winter, 2008).

Statistický úřad uvádí, že v roce 2004 bylo v ČR 34 179 vietnamských občanů. V roce 2008 jich je 55 991. Počet Vietnamců v ČR tedy za čtyři roky vzrostl, a proto se také zvýšila možnost, že se s nimi ergoterapeut při práci setká.

Dotazníkové výsledky také ukázaly, že pět ze šesti ergoterapeutů nemělo problémy při terapii s vietnamským klientem. Nabízí se otázka proč tomu tak je. Jedna z ergoterapeutek to vysvětlila tím, že klientem byl kojeneček, tudíž žádný problém nepocítila. Právě proto ale musela pracovat s jeho vietnamskými rodiči. S těmi se domluvila česky a také v této oblasti neměla problém. Naopak ergoterapeutka, která v oblasti s klientem měla velké problémy, našla pomoc u jednoho z rodičů. To může poukazovat na to, že Vietnamci, kteří v ČR žijí se snaží přizpůsobit českému prostředí. Ne všichni Vietnamci však tuto snahu musejí mít.

5. ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zjistit informace o vietnamské menšině v ČR pro obor ergoterapie. Teoretická část se tedy skládá ze dvou částí. První část je věnovaná seznámení s Vietnamci a s vietnamskou menšinou žijící v ČR. Druhá část se již dále věnuje oblastem, které se vztahují k práci ergoterapeuta s klientem, ke kterým jsou uvedena specifika, zvyklosti nebo odlišnosti vietnamské menšiny. Mezi tyto oblasti patří aktivity běžného denního života, práce, vzdělání, volný čas, kulturní hodnoty, náboženství, postoj k nemoci a ke zdraví, komunikace. Proto se domnívám, že se mi v této práci podařilo obsáhnout všechny důležité oblasti, které se vztahují k práci ergoterapeuta s klientem. A k nim shromáždit řadu zajímavých a pro práci ergoterapeuta důležitých informací o vietnamské menšině.

Praktický výzkum ukázal, že někteří ergoterapeuté by tyto informace uvítali. Dále ukázal, že jejich zkušenosti s vietnamskými klienty nejsou velké, že se liší a jsou spíše pozitivní. Jediným zmiňovaným problémem byla jazyková bariéra.

Praktická část obsahuje návrhy na různé adaptace hůlek. Návrhů je zde více, alespoň jeden z nich by tedy mohl, posloužit onomu zamýšlenému účelu.

Z výsledků dotazníkového šetření dále vyplynulo, že se někteří ergoterapeuté setkali i s klienty jiné národnosti. Sama jsem měla možnost, na praxi pracovat s polským klientem. A stejně jako ostatní ergoterapeuti jsem měla problém v oblasti komunikace. Myslím si, že tato informace by mohla být podnětem pro další práci, která by se zabývala studiem jiné národnosti žijící v ČR, ve vztahu k ergoterapii.

6. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Association of Canadian Occupational Therapy Regulatory, *The Joint Position Statement on Diversity* [online]. c2007, poslední revize 15.2.2007, [cit.2008-5-11]. Dostupné z WWW:< www.cotfcanada.org/download/JointPositionDiversity.doc>.
2. BITTNEROVÁ, D.; MORAVCOVÁ, M. et al., *Etnické komunity v české společnosti*, 1.vyd. Praha: Ermat, 2006. 411s. ISBN 80-903086-7-8
3. Česká asociace ergoterapeutů, *Etický kodex ergoterapeutů* [online]. c2008, poslední revize 12.8.2008, [cit.2008-5-11]. Dostupné z WWW:<[http// www.ergoterapie.cz/Page.aspx?PageID=11](http://www.ergoterapie.cz/Page.aspx?PageID=11)>.
4. Český statistický úřad, *počet cizinců* [online]. c2008, poslední revize 21.7.2008,[cit. 2008-28-8]. Dostupné z WWW<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu>.
5. Český statistický úřad, *čerpání zdravotní péče* [online]. c2006, poslední revize 25.5.2007[cit.2008-29-1]. Dostupné z WWW:<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_zdravotni_pece>.
6. HAGEDORN, R., *Foundations for Practice in Occupational therapy*, 2.vyd. Pearson Professional Limited: 1997. 153s. ISBN 0443-0529-2
7. IVANOVÁ, K.; ŠPIRUDOVÁ, L.; KUTNOHORSKÁ, J., *Multikulturní ošetrovatelství I*, 1.vyd. Praha : Grada 2005. 248 s. ISBN 80-247-1212-1
8. KEENE, M., *Světová náboženství*, Přel. Zbavil, D., 1.vyd. Praha: Euromedia Group 2003. 192s. ISBN 80-242-09837
9. KOCOUREK, J. Teorie pro všechny, *Vietnamci v ČR* [online]. c2005, poslední revize 27.10.2005 [cit.2008-20-10] Dostupné z WWW: <http://www.socioweb.cz/upl/editorial/download/124_socioweb%205-05%20cely%20word.doc>.
10. KOLEMBUSOVÁ, O., přednáška *Kanadská míra výkonu zaměstnávání*, k předmětu Teorie ergoterapie, Klinika rehabilitačního lékařství v Praze, 2005
11. MASTILIÁKOVÁ, D. et al., *Komunikace s cizinci při poskytování zdravotní péče*, 1.vyd. Ostrava: Repromis 2003. 120s. ISBN 80-7042-344-7
12. MÜLLEROVÁ, P. Vietnamské etnikum v České republice. In ŠIŠKOVÁ, T., et al. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. s. 208. ISBN 80-7178-285-8.

13. NOVÁKOVÁ, O., přednáška *Úvod do kvalitativních a kvantitativních metod*, k předmětu Bakalářská práce 1, Klinika rehabilitačního lékařství v Praze, 2008
14. *O právech příslušníků národnostních menšin* [online]. c2001, poslední revize 2001 [cit.2008-5-11]. Dostupné z WWW:<<http://mozek.cz/info/o-pravech-prislusniku-narodnostnich-mensin>>.
15. PRŮCHA, J., *Interkulturní psychologie*, 1 vyd. Praha : Portál 2004.199 s.ISBN 80-7178-885-6
16. RÖSSLEROVÁ, I. *Národnostní menšiny a jak s nimi lépe komunikovat* [online]. c2002, roč. 6, č. 11, poslední revize 1.11.2002 [cit.2008-29-1]. Dostupné z WWW:<<http://www.ikaros.cz/node/1209>>.
17. *Státy podle počtu obyvatel* [online]. poslední revize 2006 [cit.2008-6-11]. Dostupné z WWW:< <http://www.zemepis.com/obyv.php>>.
18. SULITKA, A. Národnostní menšiny v České republice. In ŠIŠKOVÁ, T., et al. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. s. 208. ISBN 80-7178-285-8.
19. ŠIŠKOVÁ, T., *Menšiny a migranti v České republice*, 1.vyd. Praha: Portál 2001. 188 s. ISBN 80-7178-648-9
20. ŠPIRUDOVÁ, L. et al., *Multikulturní ošetřovatelství 2*, 1.vyd. Praha: Grada 2006. 248 s. ISBN 80-247-1213-X
21. TÁBORSKÁ, P. *Ergoterapie u klientů odlišných etnik a kultur*. Praha, 2005. Bakalářská práce (Bc.). E297, E298, Univerzita Karlova v Praze, 1.Lékařská fakulta, Klinika rehabilitačního lékařství
22. *Úvod do předmětu ergoterapie*, přednáška k tématu Analýza zaměřená na klienta - role, Klinika rehabilitačního lékařství v Praze, 2005
23. VASILIEV, I., *Za dědictvím starých Vietů*, 1.vyd. Praha: Etnologický ústav AV ČR 1999. 217s. ISBN 80-85010-19-4
24. WINTER, M.,*Vietnamci mají být národnostní menšinou* [online]. c2008, poslední revize 24.3.2008 [cit.2008-23-4].Dostupné z <<http://www.cvs-praha.cz/zpravy.php?rok=2008&clanek=21>>.
25. WINTER, M., *Zaměstnávání Vietnamců v ČR* [online]. c2008, poslední revize 9.5. 2008 [cit.2008-6-11].Dostupné z <<http://www.cvs-praha.cz/zpravy.php?rok=2008&clanek=30>>.

7. PŘÍLOHY

Příloha Č.1 - OKRUHY OTÁZEK, KTERÉ BY MOHLY USNADNIT VSTUPNÍ ROZHOVOR

Z odpovědí z dotazníků vyplynulo, že někteří ergoterapeuté by uvítali okruhy otázek, které by jim mohly případně usnadnit vstupní rozhovor.

Tyto otázky byly vytvořeny na základě Blochova průvodce etnicko – kulturním posuzováním Špirudová (2006, str.59) uvádí, že je podobný modelu Gigerové a Davidhizarové. Blochův model je však v porovnání s tímto jinak strukturovaný a je „specifičtější zaměřený na identifikaci etnicko-kulturních specifík v souvislosti s poskytováním profesionální zdravotnické péče.“ Tento průvodce je zaměřen na posuzování jedince a jeho rodinu v nemoci, v době hospitalizace a ambulantní péče. Je rozdělen do několika kategorií, které popisují etnicko – kulturní charakteristiky, ke kterým jsou připojeny specifické otázky.

Na vstupní rozhovor a vyšetření si vymezte více času. Z důvodu možné jazykové bariéry.

- Při představování se zeptejte klienta, jak se vyslovuje jeho jméno. (Výslovnost jména si запиšte. Předejdete tak, jeho různému pozměnění.)
- Zeptejte se klienta zda mluví česky (Mluví dobře, málo, zná jenom některá slova?)
- Rozumí klient českému jazyku? (Rozumí všemu, málo, rozumí jenom některým slovům?)
- Je klient schopen číst nebo psát česky?
- Hovoří a rozumí klient jinému jazyku více?
- Mluví a rozumí, někdo z rodinných příslušníků mluvené a psané češtině?

- Jak dlouho žije klient v České republice?
- Integroval se na místní kulturu?
- Jak dalece přijal normy místní kultury?
- Zachovává klient své kulturní zvyklosti?
- Preferuje tradiční způsob stravování?

- Jaké je klientovo nejvyšší vzdělání?
- Jaké je jeho zaměstnání?
- Jaká je klientova sociální síť? (Rodinní příslušníci, jiní příbuzní, známí, přátelé.)
- Žije jenom s rodinou nebo ve větší komunitě?

- Vyznává klient nějaké náboženství?

Příloha Č.2 - ADAPTAČNÍ MOŽNOSTI ÚPRAVY HŮLEK

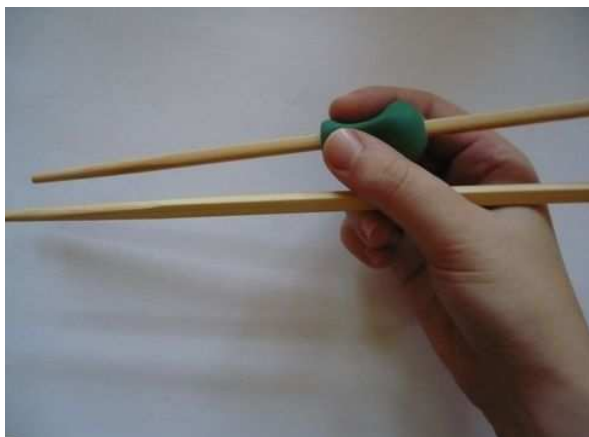
Mezi jednu z domén ergoterapie patří oblast kompenzačních pomůcek. Ergoterapeut klientům doporučuje nejen pomůcky, které se dají zakoupit ve zdravotnických potřebách nebo běžně v obchodech, ale nabízí jim také rady, jak si je mohou vyrobit.

Jako konkrétní příklad odlišnosti při terapii, je tato kapitola zařazena v příloze. Dalším důvodem je, že se nejedná o informace získané z literárních zdrojů. Tyto návrhy adaptovaných hůlek jsou mé návrhy. Prakticky jsem je vyzkoušela. Návrhy byly konzultovány s vietnamským občanem. Bylo vidět, že mi rozumí. Adaptované hůlky bral jako dobrý nápak, které by mohly nemocnému člověku pomoci. Jeden návrh popsal přibližně slovy. Hůlky se budou nemocnému lépe držet, pro jejich širší úchop. Řekl také, že každý hůlky drží tak, aby se mu s nimi dobře jedlo. Někdo nahoře jiný například dole. Jde tedy o věc individuální, stejně jako držení příboru nebo tužky (horní hůlka se drží jako tužka) a ergoterapeut by toto měl brát v potaz.

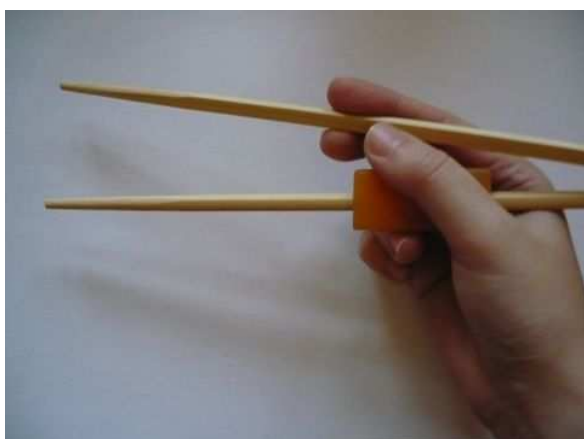
Jednou z možností, jak zlepšit držení hůlek, je použít ergonomicky uzpůsobené nástavce na rozšířený úchop, které se dávají na tužky. (viz obr.1,2,3)

(obr. č. 1)

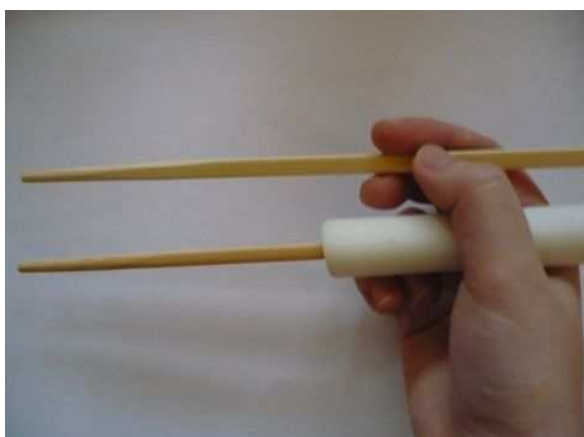

(obr. č. 2)

(obr. č. 3)

Pro rozšíření úchopu, lze také použít molitanovou izolaci na trubky. (viz obr.4)

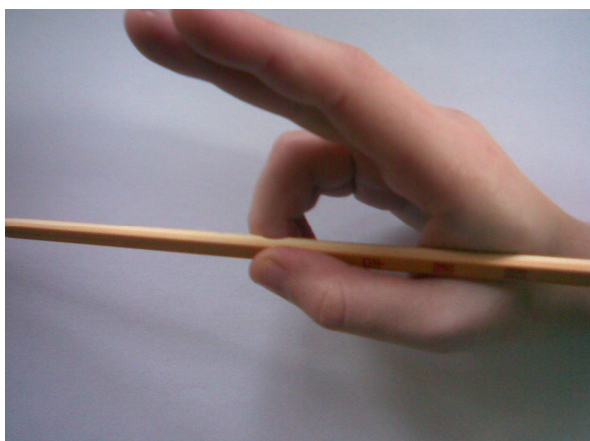
(obr. č. 4)

Pro stabilnější držení lze využít nástavce na tužky s nerovným povrchem. (viz obr. 5)

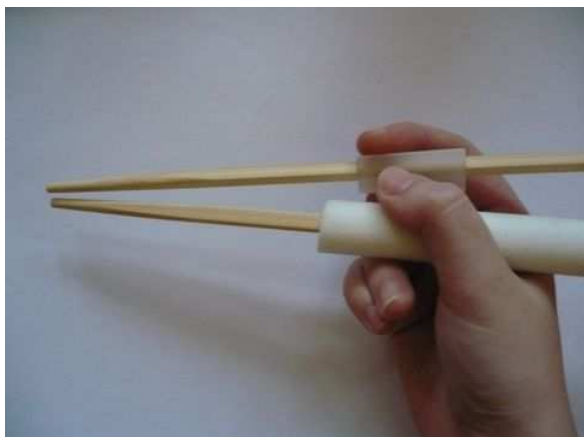
(obr. č. 5)

Jinou variantou může být oválným pilníkem vytvořený žlábek, kam prst „zapadne“ a hůlka se pak lépe drží. (viz obr.6)

(obr. č. 6)

Nástavce se dají mezi sebou různě kombinovat podle toho, jak klientovi budou vyhovovat. (viz obr. 7,8)

(obr. č. 7)

(obr. č. 8)

Barevné nástavce budou spíše vyhovovat dětem. U dospělého klienta by bylo vhodnější, zvolit variantu méně výraznou.

- Trojhranné gumové nástavce na tužku jsou od značky Faber Castell (obr.č.3,7,8)
- Nástavec na tužku - The Pencil Grip (TPG) (obr.č. 2)
- Tyto nástavce lze zakoupit v obchodě Pastelka – V tůních 13, Praha 2
- Nástavce na tužky lze koupit i v běžném papírnictví. Je však lepší nakupovat ve větším papírnictví, protože by zde měli mít i větší výběr.
- Izolaci na trubky je možné zakoupit například v železářství.

Další adaptace hůlek (viz obr. níže) umožňuje jiný způsob držení a manipulaci s nimi. Klientům, kteří chtějí hůlky nadále používat, ale fyzické omezení jim to nedovoluje, by takovéto hůlky mohly pomoci. Při jejich použití není nutné takového kloubního rozsahu prstů. Manipulace s nimi není tolik náročná na jemnou motoriku a koordinaci pohybů. Je však potřeba dostatečná síla na jejich držení a stisknutí.

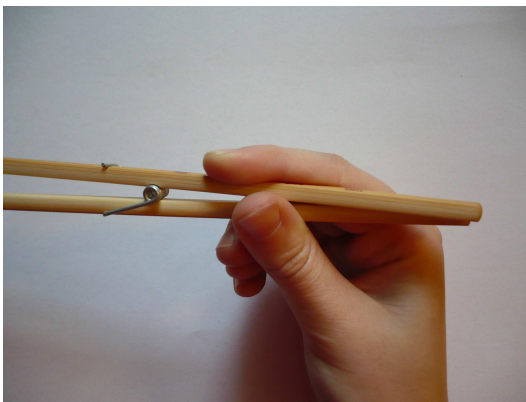

Takto upravené hůlky nemusí všem klientům vyhovovat, stejně jako je tomu u upravených příborů.

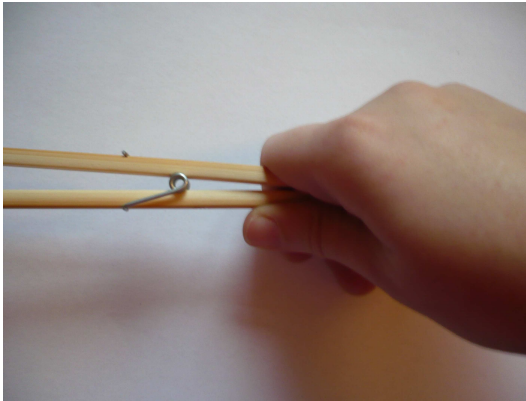
Výhody:

- snazší uchopení
- snazší manipulace
- nabízí dva možné úchopy hůlek

První možnost.

Druhá možnost.

Nevýhody:

- může se stát, že při manipulaci s hůlkami pérko vypadne
- menší manipulační rozpětí

Hůlkami se jídlo nenapichuje, je to bráno jako nezdvořilost. Proto varianta, jak klientovi zjednodušit tuto činnost a ponechat mu přitom možnost jíst hůlkami, není možná.

Tradice používání hůlek je velice stará, proto je možné, že někteří vietnamští klienti by tento způsob úpravy hůlek, mohli brát jako jejich „zneuctění“. Z tohoto důvodu by bylo dobré, při doporučení jejich možného používání, postupovat citlivě.

Postup výroby upravených hůlek

Materiály: dřevěné hůlky

kolíček na prádlo s pérkem

obyčejná tužka

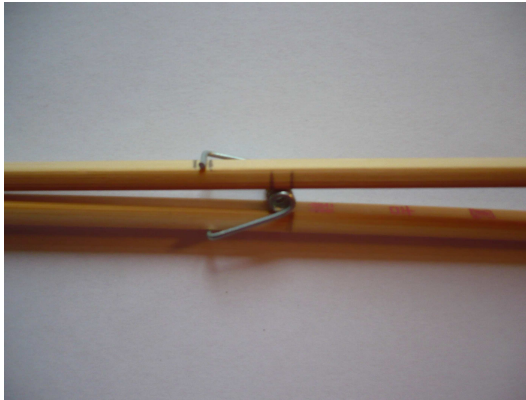
guma

Pomůcky: oválný pilník

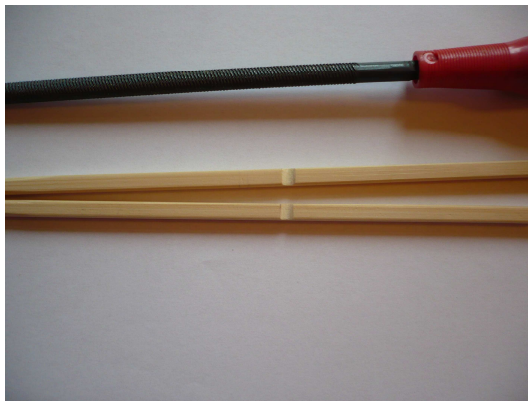
trojhranný pilník

Postup výroby:

1. Z kolíčku se sundá pérko.
2. Na hůlkách se odměří umístění pérka (horní část hůlek) a označí se tužkou.

3. Oválným pilníkem se udělají na vyznačených místech žlábký, kam se umístí střed pérka.

4. Jednou hranou trojhranného pilníku se udělají na odměřených místech zářezy na „nožičky“ pérka. Zářezy by se měly udělat hlubší, aby při manipulaci nevypadávaly.

5. Tužkou označená místa se vygumují.
6. Do vytvořených zářezů na hůlkách se vloží pérko.

Jak je možné trénovat manipulaci s hůlkami

Trénovat manipulaci s hůlkami s klientem je bezesporu nejlepší se skutečným jídlem. Pokud to však není možné, jako dobrou náhradu lze použít plastelínu. Mezi její výhody patří, že je lehká a neklouže. Dá se různě tvarovat a lze s ní velikostně napodobit kusy jídla. Tato činnost se dá tedy dobře stupňovat. Má ale také své nevýhody. Kusy plastelíny se mohou slepit. Nelze s ní napodobit některá jídla, například rýži, která je velmi důležitou přílohou ve vietnamské kuchyni.

Příloha Č.3 - **DOTAZNÍK**

Tato příloha se vztahuje ke stráně 45.

Anonymní dotazník pro ergoterapeuty

k bakalářské práci

Aspekty práce s příslušníky etnických a kulturních menšin v ergoterapii v ČR - se zaměřením na vietnamskou menšinu

Dobrý den, jmenuji se Věra Šulcová a jsem studentka třetího ročníku ergoterapie na 1.LF UK v Praze. Nyní zpracovávám bakalářskou práci s názvem Aspekty práce s příslušníky etnických a kulturních menšin v ergoterapii v ČR, ve které se zaměřuji na vietnamskou národnostní skupinu. Cílem dotazníku je zjistit, zda se již čeští ergoterapeuté setkali s klienty patřící k vietnamské národnosti, jaké jsou jejich zkušenosti a jaké problémy museli řešit. Proto bych Vás tímto ráda požádala o vyplnění tohoto anonymního dotazníku, který mi pomůže v mé práci, jejímž cílem je vytvořit praktické návrhy, které ergoterapeutům usnadní práci s touto národnostní skupinou.

Instrukce k vyplnění dotazníku:

Ke správné odpovědi udělejte hvězdičku *.

U některých otázek je volné místo, kam můžete napsat své další poznámky, podněty, sdělení týkající se této otázky.

Vyplněný dotazník prosím odešlete na e-mailovou adresu sulccik@seznam.cz.

1. Pracoval/a jste jako ergoterapeut s klientem patřícím k vietnamské národnosti?

- a) ANO
- b) NE

2. Pokud ANO, v jaké oblasti práce jste se s tímto klientem setkal/a?

- a) Pediatrie
- b) Mentální postižení
- c) Neurologie
- d) Kombinované vady
- e) Smyslová postižení
- f) Jiná

3. Jakým způsobem jste s klientem komunikoval/a?

- a) Česky
- b) Přes česky hovořícího člena rodiny
- c) Anglicky
- c) Francouzsky
- d) Německy
- d) Jinak

4. Měl/a jste problémy při komunikaci s tímto klientem?

- a) ANO
 - b) spíše ANO
 - c) spíše NE
 - e) NE
- místo pro Vaše podněty

5. Spolupracoval/a jste během terapie s rodinnými příslušníky?

- a) ANO
- b) NE

6. Měl/a jste problém/y při přípravě terapií?

- a) ANO
 - b) spíše ANO
 - c) spíše NE
 - d) NE
- místo pro Vaše podněty

7. Je něco co Vás zaskočilo/ překvapilo při práci s tímto klientem?

- a) Určitá reakce
- b) Gesto
- c) Zvyk
- f) Jiné
- g) místo pro Vaše podněty

8. Co by Vám usnadnilo práci s tímto klientem?

- a) Informace o vietnamské národnosti
- b) Okruhy otázek, které by usnadnily vstupní rozhovor
- c) Tlumočník
- d) Jiné

Velmi děkuji za čas, který jste věnovali vyplňováním tohoto dotazníku.

V případě jakýchkoli dotazů, připomínek nebo odkazů na další informace, mě můžete kontaktovat na sulccik@seznam.cz.